

ТРАПЕЗНИ РАЗМИСЛИ ПРЕД ЧАШИ С ВИНО

Всяко червено вино е подходящо за различен вид месо. Начинът, по който е сготвено, също има значение за избора на напитката. Руйното вино векове е главно действащо лице на не една свата и сватба, а цветът му е Христова кръв.

Чаша вино с блажно ястие пред камина – ето класическата картина на щастието.

За телешко мезе се търси по-сочно червено вино.

За агнешко печено се предпочитат вина с повече подправки.

Ястия на грил се консумират с по-стари вина от сортове с по-дебела кожа на гроздето, каквито са каберне совиньон или мавруд.

Ястия приготвени със сини сливи-мерло е виното.

Ястия със сметена-млади вина.

Но и да не подхождат ястията за виното, което имате, както и виното, за ястията, които имате – по-важното е да се яде и пие,

ГЪОТЕ Е КАЗАЛ: ”ЕДИНСТВЕНОТО, НЕЩО КОЕТО Е ПО ТРУДНО ОТ ТОВА ДА НАПРАВИШ ДОБРО ВИНО, Е ДА ГО ИЗПИЕШ КАКТО ТРЯБВА.”

ЗАТОВА...

...Ритуалът при пиенето да следва определените закони и сакралност.

...Ритуалът да започва с отварянето на бутилката, махането на фолиото с резачка, за да влезе в тържествената си роля тирбушонът.

...Следващ етап е декантера, в който се отлива виното, защото в бутилката то е “задрямало”, но при допира си с въздуха се “съживява” и показва ароматите си.

...Най-важното условие обаче е избор на чаша, която може да разгърне всичките аромати на виното.

...Чашите за червено вино са големи, дълбоки и прозрачни. Пълнят се до най-широката част, за да може виното да “диша”.

...Когато не може да се спазва този ритуал, спазва се всеки друг, който при пиене на божествената напитка прави от пиещия същински бог.

ЛОЗЕТО НЕ ИСКА “ДЕДО ПОПА, А ДЕДО КОПА”-ИЛИ РАБОТЕН КАЛЕНДАР НА ЛОЗАРЯ.

ЯНУАРИ, ФЕВРУАРИ:

Празнуваме първо засичане на лози на първи февруари и Ден на лозаря на 14 февруари. Повеждане на подводници, почистване от треви и храсти в крайните места, първа оран и пълна зимна резитба.

МАРТ

Довършване на резитбите, ремонт на подпорните конструкции, оран, внасяне на подхранващи торове.

АПРИЛ

Предпазване от слани, борба срещу ескориозата с дитан, микал, санкоцеб. Пръскане срещу лозовата педомерка при констатиране на една гъсеница на лоза с децис, карате.

МАЙ

Борба срещу маната. Използва се дитан, купроцин супер и други. Прочистване От неплодните леторасли, вкарване на плодните леторасли в телените кон-

струкции,окопаване.

ЮНИ

Пръскане спрепарати срещу мана и други заболявания,окопаване,
Прекършване на летораслите,филизене.

ЮЛИ

Окопаване,филизене,пръскане,срещу болести и неприятели.Окопава-
Нията са на дълбочина 6-8 см.Зелените резитби се извършват в слън-
чево и горещо време,за да се избегне слънчевия пригор по зърната
където е възможно при засушаване първи поливки.

АВГУСТ

Окопавания на дълбочина 9-8 см,поливка при засушвания,последна
борба срещу болести и неприятели.

СЕПТЕМВРИ

Щастлив месец за лозарите-започва зреенето на гроздето и първи
беритби на ранни сортове лози.Следи се за стойността на киселини
и захари.За червените вина минималната захарност 19%,а кисе-
лините-4.5 г./куб.; за висококачествените вина захарността е
в минимум 21-23 % и киселинскот-5-6 г/куб.дц.Белите трапезни
вина трябва да имат захарност от 18-20 % и 5-6 г/куб.дц.киселин-
ност.Гроздето се бере по сортове сутрин след вдигане на росата.
При брането се внимава да се запази външния вид и да се съхрани
восъчния налеп на гроздето.

ОКТОМВРИ

В много отношения практиките се покриват с тези от септември.При
ключва гроздобера на къснозреещите сортове.Прави се и попълване
на изчезнали лози със зрели леторасли(поводници).Може да се оре
и да се внасят оборски тор и изкуствени торове.

НОЕМВРИ

Поддържане на почвата чиста от плевели,оран до 25 см.дълбочина.
Основно торене с оборски тор и изкуствени торове.Загрибване на
Млади лози и на лози в райони,където има опасност от измръзване.
Попълване на изчезнали лози с поводници.

ДЕКЕМВРИ

Продължават основните обработки-есенна дълбока оран на дълбо-
чина 20-30 см.Загрибване на млади лози и стари лози в места,където
има опасност от измръзване.Внасяне на торове.Ремонти на телените
конструкции,засаждане на нови лозя.

ЛОЗАРО-ВИНАРСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЯ

ВИНАРСКА ПОМПА-помпа използвана за изкачване на течности
(мъст или вино).Всичките и части,имащи допир с мъстта или вино-
то,са изработени от порцелан или бронз.За изкачване на големи ко-
личества вино или мъст се използват бутални или центробежни помпи,
а за малки количества-ръчни крилчати помпи.

ВИНАРСКА ПОРТА-седловина,разположена на 2430м н.в.на главното
било на Северен пирин.Изградена е от гранити.През нея минава турист-
ическата пътека от хижа”Демяница”към хижите”Каменица” и “Яне Сан-
дански”.Името и се свързва с това,че в миналото оттук са минавали
кервани,водени от кираджии,носещи вина от селищата в долината на

Струма за кръчмите в Банско,Разлог(Мехомия),Якоруда и други селища.

ВИНАРСКИ ИЗБИ-специални съоразения(постройки),в които гроздето се преработва във вино и където се съхранява готовото вино.Винарските изби биват производствени,смесени и депозитни.Производствени са тези, в които се преработва гроздето и се съхранява младото вино за кратко време. Обикновено това са надземни постройки с железобетонни резервоари.Смесени са избите, в които се преработва гроздето и част от виното се оставя за отглеждане в дървени лагерни бъчви и се съхранява в подземни помещения.Депозитни изби са тези,в които готовите вина се отглеждат и отлежават в подземни помещения при постоянна ниска температура от 10-12⁰ С.Добре обзаведените такива изби разполагат с машинни инсталации за стабилизиране и бутилиране на вината.В страната има над 150 производствени,смесени и депозитни винарски изби.Известни са избите в Дамяница,Лясковец,Виноградец.Стари подземни изби има в Мелник.Сред световноизвестните винарски изби са тази в Будафок(под Будапеща,Унгария),чйто капацитет е над 100 милиона литра;избата Моет-Ишандон във Франция,с капацитет над 20 милиона литра,разполагаща с 24 км тунели само за шампанско;Мерсие-Етерне-също във франция;разполагаща с 19 км тунели,при съхранениена виното на дълбочина от 7 до 50 метра.

ВИНАРСТВО-отрасъл на хранително-вкусовата промишленост за производство на вина от грозде или плодове,коняци,ракии и други алкохолни напитки.Винарството технологично е свързвано с химията,микробиологията и технологично обхваща брането и преработката на гроздето във винарската изба,ферментацията на гроздовия сок,съхраняването и отглеждането(съзряването)на вината.Известно е,че от най-древни времена гроздето се произвежда главно за производството на вина.Това потвърждават и много антични паметници-релефи,медальони,резби,различни украси на сгради.Някога приготвянето на виното е било примитивно,каквото и сега е при правенето на вина за домашна консумация.Научна основа при добив на вина създава откритието на Луи Пстър през XIX век и от тогава винопроизводството се обособява като клон от промишлеността.Винопроизводството сега е застъпено в над 50 държави.През 1924 г. В Париж се създава и международна организация за решаване на проблемите във винопроизводството.Сред големите проидводители на вина в света са Франция,Италия,Испания,Румъния.

От незапомнени години още и досега лозата е използвана предимно за производство на вино,а това подкрепя и фактът,че както в миналото,така и сега,около 80 процента от лозата предимно е от винени сортове.Виното винаги е било тясно свързано с бита и културата и на населението от Пиринския край и страната.

Винопроизводството тук може да се класифицира на няколко периода:до освобождението пред Балканската война(1912 г.);след освобождението създаването на Държавен спиртен монопол през 1947 г. и раздържавяването на отрасъла след 1990 година.

Винопроизводството в страната сега има следните основни насоки:производство на бели и червени трапезни вина;бели и червени вина с остатъчна захар;бели и червени десертно- сладки и десертно крепки вина,шумящи виноматериални вина;оползотворяване на вторични суровини и други.През втората половина на миналия век отглеждането на лозя и производството на вино започва да се осъществява все повече на научна основа,като за тази цел се създават лозарски научно-опитни станции,създав се и Научноизследователски институт по пивоворска и винарска промишленост.

ВИНАРСТВО В ПИРИНСКИЯ КРАЙ-традиционна дейност,обхваща гроздобера,приготвянето на вина,тяхното съхраняване и търговия с тях.Особено по долината на Струма винарството е голям допълнителен поминък на населението.По традиция гроздоберите започват в началото на октомври,като преди това се приготвят съдовете за съхранение:кръбли,каци,бурета,бъчви и други,както и помещенията-зимниците и избите.Сизключение на годините(след 1950 до 1992),когато се създават кооперативни стопанства,които поемат по-голяма част от стопанисването на лозята,през всичките другивремена лозарството е имало частен характер.Гроздоберът в миналото се е превръщал в събитие.Селищата с повече лозя търсили берачи от други райони,като собствениците на лозята,освен че им плащали,им осигурявали още храна и спане.Правенето на вино при домашни условия не се е променило почти с хилядолетия.То започва със смачкване на гроздето,за да се извлече сокът.гроздето се мачка в каци или чрез примитивни мелачки и се изсипва в бъчви,които преди това са добре измити.Освен в бъчви вина се съхраняват (особено в миналото) и в глинени съдове(връчви).Бъчвите с виното се съхраняват в избите(зимниците)на домовете.Приготвеното при домашни условия вино е нетрайно и се ползва от година за година.Най-често виното се съхранява в бъчви от 250 до 600 литра вместимост.От отпадъка(деплък)и джибрите след използването на виното се вари ракия в домашни казани или селищни ракииджийници(казанджийници).

Някогашната Мелнишка каза е била популярна най-вече с винопроизводството си.Мелнишките вина били търсени на пазарите в Сяр,Нигрита,Кавала,Драма,Струмешница,Банско.Известна била и натуралната търговия-вина за ориз,картофи,за добитаък.Виното транспортирано в съдове,пригодени да се привързват за самарите на коне и мулета.Най-старите винени съдове са били меховете(толуми),приготвяни от коз(пръчова)кожа.По-късно се появили продълговати дървени съдове,притегнати с железни обръчи.През втората пловина на XX век лозарството в Пиринско започва да се измисля от тютюнопроизводство,но в годините на реформи(1990)отново започва да възвръща известността си.Заслуга за развитието на лозарството има и Опитната станция за южни култури в сСандански,в която роденият в Симитли научен сътрудник Яне Атанасов създава няколко сорта мелнишки лози,които скоро намират разпространение не само по долината на Струма,но и в други райони на страната

ВИНЕН КАМЪК(кисел калиев тартарат)сол на виената киселина,съдържаща се в гроздето.Използва се за добиване на винена киселина в домакинството,сладкарството.

ВИНЕН ФИЛТЪР-апарат,който се използва за филтриране на вината чрез механично отстраняване на всички плаващи в него частици.

ВИНЕНА КИСЕЛИНА-органична киселина във вид на безцветни кристали,които лесно се разтварят във вода или алкохол.Използва се за подправка на храни и при производство на лимонади.

ВИНО-алкохолно питие,което се получава от ферментация на прясно преработено грозде,пресен гроздов или плодов продукт.В зависимост от цвета вината биват бели,розови и червени.Белите вина се получават от ферментация на мъст от прясно грозде от сортове с неоцветен сок без твърди чести.Тук са известни трапезните вина:димятови,мискетни,ркацителни.Розовите трапезни вина се добиват от смес от мъст от прясно грозде от бели и червени или само от червени сортове.Тук са памидните вина,гъмза,мавруд.Червените трапезни вина се получават от преработено прясно

грозде.Тук са гъмза,широка мелнишка,каберне.Медицински видове вина се произвеждат с добавка на лекарствени средство.

ВИНОГРАДЕЦ-Село в Пазарджишкия край.До 1934 г.е с име Карамусал.Разположено е в западния край на Пазарджишкото поле.Старо лозарско село.Отглежда се грозде главно от сортовете тамянка и памид.В селото има винарска изба.

ВИНОГРАДИ-Село в Санданска община.До 1934г. е Манджево.Отстои на 18 км от Сандански в западните подножия на Южен пирин на 320 м н.в.Пресича се от р.Мелнишка.В землището му се отглеждат предимно лозя.Селото купно,има 5 къщи,обявени за паметници на културата.Паметник на културата е и църква”Св Георги”,строена през 1887 година.В летописа на селото 1909 г.отбелязва откриване на училище,1933-основава се читалище,1927-създава се кооперация”Пиринска звезда”.Античен поселищен живот се открива в местностите Бъчвата,Лешката,Дъбищата.

ВИНОГРАДОВ-град в Украйна(Закарпатска област).Главно място в промишления му облик заема развитието на лозарството и производства на вина.

ВИНЬОВ-(винен)-дума от старославянските говори,която се свързва с виното и е производна от думата”винийови”(винени).

ВИНЯНКА-име на лоза в старославянския език:

Де да е Стоян да дойде,
че му е лозе родило-
всека лозица по ведро,
винянката-две ведра.”
(Народна песен).

ГРОЗДЕ-плодът на лозата.Характеризира се със сладък вкус,високо съдържание на вода,захари,органични киселини,минерални и азотни вещества,витамины.Съществуват винени десертни сортове.Десертните сортове се използват за консумация в пряно състояние,а винените-за производство на вино,ракия ,коняк,гроздов сок,мармалад,петмез,стафиди.Гроздето е храна с много ценни диетични качества.

ГРОЗДОБЕР-прибиране на гроздовата реколта.

ГРОЗДОБЕРКА-сечиво,приличащо на косер,с което се режат гроздовете при беритба.ГРОЗДОВ ДОЛ-река в Дъбрашкия дял на Западни Родопи,дълга 3.9 км,водсборен басейн 4 кв.км.Долината и е всечена в метаморфни скали.Всредното и долното си течение образува ждрело с прагове,водопади водовъртежи.

ГРОЗДОВЕЦ-така се нарича птицата грозд,пакостеща на лозята.

ГРОЗДОК-остаряло име на гроздак,плодът на лозата.

ГРОЗДОВ СОК-(гроздова мъст)-хранителен продукт,полечен от преработка на различни сортове грозде.Може да се консумира направо или преработен в гроздов концентрат и безалкохолни гроздови напитки.

ГРОЗДОВА ЗАХАР-(глюкоза)-монозахарид,най-важната от алдохексозите.

ГРОЗДОМЕЛАЧКА-машина за смачкване на гроздето.По новите модели са снабдени и с помпи.Ръчни гроздомелачки са с капацитет до 10 т./час,а моторните-20 т./час.

ГРОЗДОРОНАЧКА-машина,употребявана във винарството за оронване на гроздовите зърна от чепките и за смилането им.

ГРОЗДЬОВО-Село във Варненска област.До 1950 г. е с име Раковец.

Разположено е край р.Камчия.Близо до селото има резерват за сърни “Шерба”.

ДЕГУСТАЦИЯ-проверка качество на вината.Необходимо условие за правилна дегустация на вина е да се познават и помнят ароматите на зряла слива,совиньон-на горски плодове,шардоне-на пъпеш.По някога вината могат да напомнят мирис на сирене,на сушени билки.Свежи бели вина могат да имат мириса на окосена трева или цитрусови нюанси.

Дегустирането на вината се определя в три етапа.Првият етап е обглеждане цвета на вината.Хубаво е този цвят да е прозирен и искрящ и може да напомня вид на скъпоценен камък.От тук идват и сравненията”грантов цвят”,”рубинен цвят”,касаещи най-вече червени вина, и”златист цвят”,-за бели вина.Цветът на виното се определя най-лесно при силна светлина на фона на лист бяла хартия.Чашата с виното трябва от врем на време да се разклаща,това се прави,за да се изяват всички аромати.

Вторият етап е помирисване на виното.Носът може да се пхне в чашата,но тя не трябва да е пълна до горе.Ароматът от специалистите се поема бавно и така,както куче търси следа.Помирисванията се правят из всички посоки на чашата.Приема се за най-вярно първото усещане.

Най-съществен най-приятен е третият етап,който включва отпиване.Това е изследване на вкуса проверяването вино чрез езика и устата.Използва се и небцето на устата.Най-сигурният белег,че виното е хубаво,е когато кара да бъде отпито отново.Последният вкус -това е споменът,който оставя виното,след като е преглътнато.Колкото този спомен е по-траен,толкова виното е по добро.

Всяко вино само говори за себе си,но говори на тези,които могат да го чуят.Златно правило е и това,че не всякога цената определя качеството.
ЛОЗА-многогодишни лианови растения от семейство лозови.Познати са над 70 вида.По възлите на летораслите се развиват листата,съцветията и прикрепващите мустачки.Лозата е разпространена навсякъде по света.В Европа културната лоза е развита на около 4000 сорта.В страната ни са известни около 100 местни сорта.От 1960 г. са районирани над 50 сорта.Местни десертни сортове се представят най-вече от българ,чауш,верей,местни винени сортове-памид,мавруд,гъмза,широка мелнишка,тамянка,димят,виненка.Край Струма е популярен сортът керацуда.

ЛОЗАНА-град в Югозападна Швейцария.Административен център на кантона.ВО.Разположен е край Женевското езеро.Курорт,голям жп възел.Има висше училище по земеделие и лозарство.Добре развита часовникарска промишленост.Тук са провеждани много световни конференции.

ЛОЗАРЕВО-село в Сунгурларската котловина в южното подножие на Карнобатско-Айтоската планина.Добре е развито лозарството на вино(вермут).До 1938 г.се е наричало Комарево.В м.Грйдището има останки от античен селищен живот.

ЛОЗАРСТВО-отрасъл от селското стопанство за отглеждане на лозата и получаване на грозде за консумация и преработка за производство на вино и други продукти.Лозарство е наука за изучаване на биологическите особености и агротехниката при отглеждането на лозата.

Писмени сведения отнасят появяването на лозата и развитието на лозарството преди 7000 годин пр. Хр.в Египет ,Сирия,Вавилония.На Балкански полуостров лозата се появява 3000 г.пр.пр..

ЛОЗЕН-село в Хасковско(60 км източно от Хасково).Разположено е на р.Маданска,приток на Марица.Известно е с древен селищен живот.Има светилище на Тракийския херос.

ЛОЗЕН-село в Пазарджишко(6 км западно от Пазарджик).Разположено е в Горнотракийската низина.

ЛОЗЕН-връх в планина Беласица.Издига се на изток от вр.Тумба на главното плавинско било.Висок 1984 м.Има куполообразна форма.Изграден е от метаморфни скали.През него минава държавната граница с Гърция.

ЛОЗЕНГРАД-град Одринска Тракия.Новото му име е Къркларели.Заселвания се датират от времето на траките.

ЛОЗЕНГРАДСКА ОПЕРАЦИЯ-военна операция, останала на 9 и 10 октомври 1912 г.1 и 3 българска армия Турската източна армия.С атак”на бой с нож”българските войница разгромили турските сили.

ЛОЗЕНЕЦ-село в Бургаско(до 1932 г.Емблемец).Намира се на 65 км югоизточно от Бургас.В околностите му се намира къмпинг”Лозенец”.

ЛОЗЕНЕЦ-село,разположено в източната част на Добруджанската хълмиста равнина.До 1942 г. е с име Баалари.

ЛОЗЕНИЦА-село в Пиринския край.До 1934 г. е Деремислим.Намира се на 14 км югоизточно от Сандански.Разположено е на 350 м н.в.в западното подножие на Среден Пирин.Селото е купно,повечето от обработваемата му земя е заета с лозя.

ЛОЗЕНСКА ПЛАНИНА-дял от Средна гора-най-западната част на Ихтиманска Средна гора.Северните и склонове се спускат към Софийско поле,а на запад е очертана от долината на р.Искър.В поголямата си част е изградена от кристални шисти.Известна е и с имената Бърдо,Бърда планина,Лозенско бърдо.

ЛОЗЕНСКИ-стара почти неизползвана вече дума.Така са наричани малки горички,пръснати из лозята.

ЛОЗИНЕ-така на много места се наричат лозовите пръчки,използвани за горене.

ЛОЗИНЯК-така в някои райони се наричат гъсталаци от дрветата,чийто клони са преплетени като лози.

ЛОЗИЦА-село в Плевенско.Намира се на 65 км североизточно от Плевен.Втурски данъчни регистри от 1430 и 1693 г.се сочи с име Лозидже.Известно е с многото си винени и десертни лозя.

ЛОЗНИЦА-село в Разградско.До 1990 г. е с име Каоадън,до 1934-Кубадън.Има останки от древен селищен живот.Голяма част от обработваемата земя е заета с лозя.

ЛОЗНО-село в Кюстендилско.Разположено е в западната част на Кюстендилското поле.Известно е със старата си църква ”Св.Петка”,обявена за паметник на културата.

ЛОЗОВАЯ-град в Украйна,Харковска област.

РОЗОВО-село в Бургаско,разположено в Бургаската низина,на 20 м н.в.между Бургаското и Атанасовското езеро.До 1934 г.се нарича Баагарла.

ЛОЗЯТА-местност край Благоевград,наричана в миналото Баларбаши.Представлява стар наносен конус(490 м н.в.)Цялата местност е заета от лозови насаждения.Открити са следи от ранножелязната епоха,обявени за археологически паметник(1977).

В ЛЕТОПИС ОТ 9 0 0 0 години

ЛОЗАТА И ВИНОТО МЕЖДУ ЛЕГЕНДИТЕ И ТРАДИЦИИТЕ

ЛОЗАТА-по сведения на древни историци,се е появила преди 9000 години.От това далечно време далечните ни прародители са открили и виното,за да присъства тази божествена магия в бита и на човека от ХХI век.Една легенда дори отнася времето на създаването на лозата към дядо Ной.Митичния старец,известен като спасител на живия свят чрез своя прочут и все още търсен и ненамерен ковчег(кораб),когато земята била залята при Всемирния потоп,имал свое лозе.асадил лозето си дядо Ной,но не го полял с

вода,а с кръв.Така се създали червените сортове.От тази кръв идва и цветът на червеното вино.Кръвта,която използвал дядо Ной,била от заклани агне,лъв и свиня.Смесил я и повелил:”Който пие по малко,да е кротък и весел като агне.Който пие повечко-да е като лъв и юнак.А който пие без мяра-да е като свиня,да пада на земята и да се въргаля в калта.”

Появата на лозата и виното се свързва и с тракийския бог на веселието Дионис,пръщелец на Олимп,наричан в древния Рим Бакх.Дионис бил бог и на плодородието.Ществал Дионис по света винаги придружен от т весела тълпа менади и сатири и навсякъде било веселие и радост.На него се приписва заслугата хората да се научат от гроздето да правят вино.Набраното грозде било изсипвано в големи каменни съдове.Сатирите и менадите боси скачали в съдовете и с нозе си смачквали гроздето,както това вършели с много песни,шеги и закачки.

Като древен митологичен символ виното олицетворява плодородие и живот.Отъждестява се с кръвта.Според християнските вярвания червеното вино има цвета на разпнатия накръста спасител на човечеството Исус Христос.В бита на почти всички народи по света виното е неразделна част от всички календарни,семейни и други празници и обичаи.Всяка празнична трапеза не се кади с тамян,ако на нея липсва вино.С вино гостоприемни домакини посрещат и черпават кукери,коледари.С вино се черпи на Бабин ден бабата-акушерка.С тази чудна магия се калесват кумовете за сватба,ритеално се запойват новородени деца и младоженци.Вино се използва за преливане на гробове на мъртви,с него се черпят при побратимяване.Чудното питие се ползва като комка при причастие(глътка Христова кръв).Вино се излива в основите на започнат строеж на нова къща,полива се сплетената на нивата Божя брада,възлива се на стопана(духът пазител)на къщата.

Приема се ,че лозата,а с нея и виното,ще да са били познати най-напред в древен Египет,после в Сирия Вавилония.Това ще да е станало около 7000 години преди раждането на божия пратеник Исус Христос,което означава,че вече са на почтенната възраст 90 века.В Европа и на Балканите лозата се е настанила с 4000 години по-късно.Разпространението и е започнало в умерения климатичен пояс на Северното полукълбо,главно в страните от Средиземноморието(Италия,Франция Испания).Страната ни не е останала встрани от този процес.Почти до края на ХХІ век тук с създаването на лозя е станало с лози,растящи на собствен корен,но през ХХІ век (след появяването на болеста филуксера)зпочвт да се засаждат лози и на подложка от дивачки,които са устойчиви към това заболяване.Лозарството ни по време на робството и през първата половина на ХХІ век е разпокъсано на много стопанства(към 1934 година стопанствата са над 485 хиляди).Постепенно се създават и крупни масиви,каквито сега има от по 5-10 хиляди декара,като общата площ,заста с лозя в началните години на ХХІ век,възлиза на около 1.5 милиона декара.

Пиринският край и най-вече долината на Струма се оказват подходящи за развитието на лозарството.Това най-много се отнася за Мелнишкия район.Отглеждането на лозата(vitis-uinifera)се превръща и в основен поминък за много домакинства.Започват да се купуват и американски лозички,които обаче изискват пръскания против заболявания с бордолезов разтвор от син камък вар,който,поставен в кофи,е пръскан с метли.После се появява гръбни лозарски пръскачки,идва ред и на тракторни пръскчи,като самата борба с болести и неприятели по лозата се превръща в наука.Първите лози в Пиринския крайне се окопават и растат свободно по тополи,черници,брестове и други дървета.Ниските лозови масиви идват по-късно и най-вече през ХІХ век.През втората половина на ХХ век се появяват и телените конструкции,както и асмите по дворовете.

Гроздоберът и правенето на виното в Пиринския край постепенно приемат ритуална значимост. Преди гроздоберът, който започва обикновено (според сортовете) в началото на октомври, се приготвят всички необходими съдове (каци, бъчви, кръбли, бурета), както и помещенията на съхранение (изби и зимници). В много селища гроздоберът (особено в миналото) придобива празнично значение. От летопис 1912 г. се узнава, че из улиците на тогавашния околийски център Мелник е минавал глашатай, който с биене на барабан е съобщавал дните на беритбата, което е ставало и в други селища. За да помогнат на стопаните с много лозя идвали берачи и от селата в планинската част, където лозята са по-малко. Берачите са обикновено жени и момичета, а повечето от мъжете са кираджии-извозват гроздето или басаджии-мъже, които тъпчат гроздето за направа на вино. Стопаните на лозята се грежат за храна и ношуване на наетите работници и им заплащат надници. В миналото единствената позната технология (каквато и сега е на много места) е получаване на червено или бяло вино чрез ферментация на ширата заедно с джибрите. Промени настъпват след създаването на винарски предприятия и цехове.

Най-старите съдове за запазване на вино са глинените връчви (кюпове), които са с дебели стени и широки гърла и събират по 50-56 литра. Постепенно се изместват от каци и бъчви (бочви), които са по удобни. Това са дървени съдове, притегнати с железни обръчи. Хубавите вина (мелнишко и др.) се съхраняват в специални изби, някои вкопани в земята. Всяка изба има специален отдушник.

Гроздето и виното са един невероятен сейф на природата. В този сейф са заключени множество съставки, полезни за човешкия организъм. Специалистите уточняват, че те притежават над 300 съединения, не само полезни, но и незаменими, които са с благотворно влияние. Много от тях предпазват от сърдечно-съдови заболявания, подобряват жизнените функции. Още от стари години е известна гроздовата диета, с 15 дни изпълвана за очистване организма и подобряване на жизнеността. Сред най-важните съставки на гроздето и виното са антоциантите. Тези естествени оцветители (пигменти) се срещат в по-малка степен в ягодите, вишните, боровинките и бъзът. Антиоксидантното действие на антицианите учените представят като своеобразно ветрило над човешкия организъм. Виното действа противовъзпалително и антимикробно, стабилизира кръвоносните съдове, предпазва от лъчения и радиации. Учените смятат, че само чаша и половина червено вино чисти като с шомпол пушка организма от лош холестерол, който има своиствата да образува шлаки в артериите. Най-големи бранители на сърдечно-съдовите заболявания са фенолните съединения в червените вина. Антоциановите концентрати се извличат най-вече от млади червени вина. Антициановия препарат "еновитон", получен от вино "Каберне совиньон", вече е доказан радиозащитен терапевтичен ефект върху имунната система. Винени екстракти се ползват като добавки за здраве. Сътрудници от Института по криобиология и хранителни технологии са разработили метод за производство на хранителни добавки от серията "лиовитал", които са произведени на основата на червен багрилен концентрат от млади екологични вина, а с тях се намалява риска от натрупване плаки по ставите на кръвоносните съдове, подобрява се еластичността им, забавят се атеросклерозичните им изменения предпазват от сърдечно-съдови заболявания. Употребата на вино в здравословни количества ускорява възстановяването на левкоцитите. Чрез съдържанието на витамин С се изгражда константна тъкан, а чрез витамин Е се стимулира продуктивната функция чрез повишаване на потентността.

Науката в днешния си вид вече е потвърдила, че употребата на грозде, е една своеобразна лечебница. Впрочем това са узнали още древните люде. И не случайно Плутарх пише, че "ВИНОТ Е НАЙ-ПОЛЕЗНОТО СРЕД ПИТИЕТАТА НАЙВКУСНОТО СРЕД ЛЕКАРСТВАТА".

ВИНОТО В ДРЕВНИЯ РИМ

След като праисторическият човек започнал да излиза от пещерите и да се оглежда любопитно наоколо си, прозрял, че природата има щедрости, които може да използва. Забелязал и онова лианово растение, виещо се високо по дърветата, което успял да опитоми и от него да получава грозде. Това растение било дивата лоза. Скоро нова идея осенила започналия да се цивилизова човек и от осъществяването на тази идея от гроздето се родило виното. Това е станало първо в земите на Египет, Сирия и Вавилония, но скоро били прескочени границите на много държави и напитката, която изпълвала всички с веселия и опиянение, се появила из Тракия и Рим. Първо траките, а после гърците и римляните приписвали божествен характер на виното, което според представите им било дар от бог, който в Тракия се наричал Дионис. Дионис станал бог и в Гърция, а в Рим пък бил Бакх. Тези богове били покровители на оргии и пиршества, които веселили людето от слуги до императори и царе.

Да прелистим страниците на живота с окол 2000 години назад във времето; Ето една картина от древния Рим. От стари летописи се узнава, че на трапезата на римските аристократи виното се е леело винаги на воля. За това помагали всевъзможни деликатеси. Описания на римските гощавки дават Плиний Стари, Диодор и други историци и писатели. Те отбелязват, че тези гощавки били съпроводени от музиканти, артисти и циркаджии, повечето от които роби. Римските граждани по време на пиршества пиели вино и се хранели на квадратни маси. От трите страни на масите се поставяли легла, на които пируващите полягали, а на четвъртата им страна слугите слагали съдовете с вино и храните. Любопитен факт е, че римските аристократи в тези пиршества не ползвали ножове, лъжици и вилици. Всички ядели с голи ръце. Тъй като пръстите бързо им се зацапвали, край пируващите непрестанно тичали от прислугата, поднасяйки в съдове парфюмирана вода за изплакване. Обикновено ястията се слагали върху много скъпи покривки и за да не ги нацапат всеки от пируващите носел със себе си салфетка, върху която му се поднасяли ястията и виното. Освен невъобразимите по брой и пикантност ястия, като от Рога на изобилието се леели и различни вина. Често на масата на гощаващите се аристократи присъствали мозъци от пъуни; папагалски главички, кохита от камили, хоботи от слонове, дробчета от славеи и други всевъзможни чудесии. Самото поднасяне прислугата правела чрез специални ритуали.

Тъй като разпивката и яденето продължавали дълго и всеки се стараел да погълне колкото се може повече, то нерядко при препълнен вече корем и пред пълно напиване се е стигало до предизвиквани повръщания на поетото, за да се отвори място за още ядене и пиене. Навикът да ядят и пият полегли римляните наследили от Изтока. Този начин се приемал като израз на благородство и постигнато благополучие. Правото да се пие и яде в легнало положение обаче не се отнасяло до всички-всички роби, както и децата и бедните граждани са били без тази привилегия и пиели и се хранели седнали.

Все пак не всички в Рим пиели и преяждали. Имало и аристократи, които водили аскетичен живот. Образец в това отношение бил Гай Юлий Цезар, който, според древните летописци, никога не го е видял пиан, пък и се хранил много оскъдно. Подобен начин на живот имал и император Октавиан Август. Имало обаче народни трибуни и цезари, които уреждали гощавки, достигащи до безумие. Тук отличено за император-Гибелий, който често изпадал в състояние на опиване. Отминали го обаче Калигула и Нерон. Известно е, че Калигула често правил от злато парчета във вид на хлебчета и ги поднасял на доказалите пред него верността си. В пиршествата на Нерон Калигула не липсвали случаи и да бъде отрязана главата на

провинил се в нещо сътрапезник,като отрязаната глава стояла пред пируващите докато траело самото пиршество.

ВИНОТО В ЖИВОТА НА ТРАКИТЕ

В представите на старите гърци и македонци преди около 7000 години,когато в Тракия се е появила лозата и се родило виното,тази земя е била студена и тук е било царството на страшния северен вятър Борей.Така Тракия е виждана и в по –ново време „дори и когато я е видял с очите си прогоненият от Рим поет Публий Овидий.Според Овидий в тези земи”толкова страшно фучи и вилнее севернякът,че изравнява със земята високи кули,вдига покриви,а виното не се излива,но се вади от стомната,запазвайки нейната форма...”

Култът на Дионис е навлязъл дълбоко в бита на древните обитатели на земите на Балканите,както и предримския,така и по време на римския период.Древните траки македонци дори-често са злоупотребявали с виното.според легендо попили менади,добили смелост от виното,разкъсали Орфей заради женомразството му след смъртта на любимата му Евридика.Обикновено пиршествата на някоташните тукашни заеслини били с много ядене и пиене,с танци,които имали войнствен характер,и други забавления.Всички обичали угощенията,а най-много царете и благородниците.Известно е,че одриският цар Котис(IV век пр.Хр.)е имал в двореца си много зали за пиршества.Ето какво разказва една древна комедия за този Котис по повод на пир,устроен на сватбата на дъщеря си с атинския пълководец Ификрат:”И ако направите каквото ви заръчам,ще ви устроим прием с бляскаво пиршество,което не ще прилича никак на онова на Ификрат в Тракия,ако и да се казва,че то било изънредно пищно...”В комедията се казва още:”Тогава били постлани на градския площад пурпурни постилки,които достигнали чак до северния полюс и в пиршеството участвали безброй чорлави мъже,маслоядци.Там имало медни котли,по-големи от стаи с по дваиет легла,а сам Котис се бил запретнал,па им поднасял чорба в златен съд и вкусвайки от виното в кратерите,се опил по-напред от тия,които черпел.А Антигенид им свирел на флейта,Аргас пеел,Кефисодот дрънкар на китара и чествали с песни ту в един тон широката Спарта,ту в друг тон седмовратата Тива...”Комедията е написана от Атений,според когото Ификрат получил в зестра две стада бели коне,едно стадо кози,един златен щит,една плоска чаша за пиене на вино,един съд за заснежено вода,един дълъг до дваиет лакти склад с лук и една многокрака хекатомба.

За угощения пише и Диодор.Той разказва и за угощението на пленения цар Лизимах от гетския цар Дромихайт.Дромихайт,вместо да убие Лизимах,както искали траките,сеотнесъл благородно към него и приятерите му и им дал угощение-на траките скромно в скромни съдове от дърво и рог,на македонците пищно в златни и сребърни блюда и чаши.Когато все пак Дромихайт запитал Лизимах кое угощение му се струва по-достойно,Лизимах отговорил:македонското.

В големия си труд ТРАКИТЕ акад.Георги Михайлов помества съобщение как някога по нашите земи са уреждани пирове,като използва и следното колоритно описание на Ксенофонт,касаещо угощение на Севт I I (400 г.р.Хр.):”Като се събрали най-знатните от присъстващите траки,военначалниците и стотниците на гърци и пратениците на някакви градове,всички насядали на обеда в кръг.След това били внесени за всички 20 триножни маси,отрупани с парчета месо.Имало следния обичай и Севт най-напред постъпил според него:като взел питие с хляб,които били пред него,разчупил ги и ги подхвърлил парчетата на които му било угодно;същото направил и с месото и си оставил само колкото да се храни.И останалите,при които стояли масите,постъпили по същия начин...Разнасяли се рогове с вино и всички пиели...След

това възлезли хора:И сам Севт вдигнал,надал боен вик и заскачал ловко,като че ли се пазел от стрела.Взели и смешници...”

Пак от Ксенофонт научаваме и за друго пиршество,станало в Пафлагония(Мала Азия):”След като извършили възлиянието и изпели пеана,станали най-напред едни от траките и почнали да играят танец заедно с въоръжението си под звука на флейта,като подскачали високо и леко и размахвали мечвете си;накрая единият удрял другия,така ,че всеки мисли,че го е убил,докато всъщност той паднал някак си изкусно.Победителят снемал от своя противник въоръжението му,като пеел песента Ситалкас...”Любопитно е обаче,че при подобен такъв танец наистина бил убит братът на Филип I I македонски-Александър.

Много любопитно описание дава и Атеней:”Някои траки играели пирове си на обесване.Те окачвали на известна височина примка и точно под нея поставяли лекоподвижен камък за тези,които стъпвали на него.После хвърляли жребий помежду си и на когото се паднел жребият,стъпвал със сърп на камъка и поставял на врата си примката.Друг се приближавал и незабелязано раздвижвал камъка.Увисналият,ако не преварвал бързо да отреже със сърпа въжето,докато се изплъзвал изпод него камъкът,умирал,а другите се смеели,смятайки смъртта му за шега...Историкът Амиан Марцелини пък съобщава,че по време на пиршества одриси,след като се наяждали и напивали до пресищане,забивали мечовете си в собствените си тела като в чужди.

Пиенето на вино обаче не ставало само на пиршества,устройвани при различни случаи.В съчинението си”Военни хитрости”Полиен(I I век сл.Хр.),пише,че тракийски войници често нападали противниците си нощем,но след като се напиели с вино.Вино пиели и жреците в светилищата на Дионис.Аристотел съобщава,че жреците давали предсказания,след като пиели много често вино.

Според древните летописци траките са били издържливи пиячи.У Атеней се среща израза”всички траки са пияници”.

Какво вино пиели някогашните жители на Балканите.Според Ксенофонт траките пиели виното чисто,а не смесено,както било при гърците.Те обичали да изпразват чашите си на един дъх,което от гърците се приемало за лош тон.На един дъх пиели и жени-това съобщава Хораций,описвайки една тракийска китаристка.Пиенето на един дъх,както сега е известно на”екс”все пак се появило и сред гърците,което било за подсилване на настроението и при особени случаи.

Пиело се вино по повод и без повод.И как да не се е пило,този велик дар на Дионис,прославян толкова много от древните,че вдъхновило перото и на великия Омир.Че виното е божествено питие се потвърждава и от тракийския жрец Марон,който е дал дарове,а сред тях и”дванайсет амфори сладко несмесено вино,божествено питие”.Този Марон,както съобщават древните,не давал това вино на никого,а го пазел под ключ само за себе си.”Когато искаха да пият от това червено вино,сладко като мед,той напълваше една чаша от него,смесваше го двайсет пъти по толкова с вода и приятно,божествено благоухание се разнасяше от съда.Тогава беше много трудно да се въздържиш от него”.У Антей пък четем:”Тракия и съседните и земи(Македония)са били смятани с право за страни със сладко вино”.В древни години на изток от Кавала е имало град Исмар,прочут с виното си.Това потвърждава и една древна хроника:”На копието ми е замесен хляба,на копието ми е исмарското вино,облегнат на копието си пия.”

По всички земи на Балканите се добивало вино.То се транспортирало за близки и далечни пазари в амфори.Процесът на отглеждането на лозата и правенето на вино бил примитивен и чак при римската епоха се сложило началото на създаване на големи лозови стопанства и винари,които били защитавани и от тогавашните власти.

В древния свят било известно и вино,добивано от ечемик,добивано от ечемик.Антеи ,цитирайки Есхил,Софокъл и други автори,приема,че това вино се е наричало БРЮТОН.Това вино по всяка вероятност е прародителят на бирата.

И така след век.Организирали се празници,пиело се вино,шестували Дионис и Бакх със свитите си и всякъде било весело.Придружителите на боговете на виното,менадите,са носили дълги пъстри хитони,басара или басарис,откъдето и самите те били наричани и басариди.От тези дрехи и Дионис е носил прозвището Басарей.Тази дума идва от тракийското име на лисицата,което е басарис,от чийто кожи се правили препаски и менадите.

Когато по земята шествали менади сатири,когато яздел магарето си вечно пияният Силен и Пан подскачал с козите си крака,когато покровителите на лозата,виното и веселието божества,все едно дали са се наричали Басарей,Дионис,Бакх,Бакхус,Вакх,Бромий,Иакх,Леней,Лией,Никто,Никтолий,Низей,Елей,Евхан,Либер,Сабазий,Свети Трифон Зарезан,били други люде,други времена.Други люде,други времена били,но виното,и тогава и сега,си е същото.И тогава,и сега,то е онзи божествен дар,който прави по-месели дните и нощите и на човека от ХХІ век.

ВИНЕНА МИТОЛОГИЯ

Творческите чудеса на природата,тяхната магичност и необяснимост,са станали причина човекът да разфихри фантазията си и да открие божествена намеса.Древните люде са създавали божества,полубожества и герои по свое подобие,придобивали им свои радости и скърби,свои надежди и копнежи.Разглежда на цялост световната митология се представя като един неизбродимсвят,който в продължение на много векове способствал за развитието на изкуството,а и на живота.Този свят,макър и измислен,е крепял дух,подтиквал е към движение напред.И в този божествен свят съществен дял заемат митовите и легендите,свързани с лозата и виното и радостите,които носят на хората.

На тези страници не е поставена задачата да търсят съществено обследване на боговете на лозата и виното,на веселието и опиянението,защото и това е една непробродима пространственост.Тези страници са само едно маркиране на митологията на старите гърци,на древните римляни,на войнолюбивите македонци,на почитателите на виното траките и на по-сетнетукашните тукашни заселници славяните,като не е направен опит да се надникне дори и само през ключалката в митологията на други народи.Само в резюмиран вид са представени главните богове на лозата и виното и на част от техните родители и помощници,които са допринасяли и сега допринасят живота да е по весел.

Д О Н И С

Върховен бог на лозарството и виното.Тракийски бог,чието име означава”син на Зевс”.Пришълец е на Олимп.Почти е бил много от траките,впоследствие е бил много от траките,впоследствие е заимстван от старите гърци и навлиза дълбоко от тяхната митология.Освен в Тракия и Македония,култът му е бил разпространен във всички елинистични страни,откъдето под името ЛИБЕР,а после БАКХ(Вакх),е достигнал Рим и някои страни в Средиземноморието.За гърците е син на дъщерята на Кадъм-Семела и гръмовержеца Зевс,а за римляните-пак на Семела,но бащата вече е Юпитер.

Първоначално Дионис бил бог на плодородието,а по-късно и на лозарството и виното.Постепенно станал покровител на музиката(предимно шумната,веселата)и на

драматичната поезия. Бог е още на мистичната и екстатичната насока в религията. От изпълняваните в негова чест дитирамби се родила античната драма.

Раждането му се дължи на една изневяра на Зевс, който прелъстил Кадъмвата щерка Семела. Хера, съпругата на Зевс, разбрала за новата изневяра на съпруга си и потърсила възможности да унищожи съперницата си и рожбата ѝ още преди да се роди. Тя се вестила като бавачка и подучила Семела да поиска от бога на боговете Зевс да и се яви в пълното си великолепие, защото в случая, когато я бил обладал, се бил представил като смъртен, с цел да не я осмърти с огнената си мощ. Семела това и сторила. Зевс не могъл да и откаже и изпълнил молбата ѝ. Явил се при нея с пълния си блясък, но неговата мълния поразила смъртно Семела, а двореца на баща и Кадъм бил изпепелен. Спасено обаче било още нероденото дете. Тъй като било още недоносено, Зевс го зашил в бедрото си и там то прекарало до времето на нормалното си раждане и по тази причина впоследствие Даонш бил наречен "двуроден" т.е. родил се два пъти.

Младият Дионис бил взет от Хермес и скришно от Хера предаден на Ино, сестрата на Семела, която със съпруга си Атомант се заела с отглеждането му. Но ревнивата съпруга все пак разбрала къде се намира и наказала Ино и Атомант с безумие. Тайно обаче Дионис бил изпратен в пещерата на нимфите в планината Низа, намираща се на остров Крит. Като поотраснал нимфите го предали на мъдрия Силен, който му станал учител, духовен наставник и редовен участник в пътуванията и празненствата му. В знак на благодарност Дионис изискал от бща си Зевс да дари с младост грижилите се за него нимфи.

Има и друга версия за раждането на Дионис. Според орфическото учение той е бил с две раждания. Преди да го зачене Семела е бил роден вече от богинята на плодородието и пролетния цафтеж Персефона и се наричал ЗАГРЕЙ. Още малък обаче бил разкъсан и изяден от титаните, които Зевс наказал като ги изпепелил с мълниите си. Древните са го изобразявали на картини, оброчни плочки, вази, винени съдове като бог с рога и затова бил нарича и Двурог. Свещеното му животно бил козелът, защото той символизира мощна оплодителна сила. Не му е било нужно сладострастието превърнал се в лоза прелъстява Еригона, дъщерята на атинянина Икар.

Култът първо бил честван първоначално с прости вечери, които постепенно се превръщат в свободни оргии и мистерии. Най-пълни са празненствата, които са се уреждали веднъж на три години. Екстатичните му ,оргии ставали в планина при светлина на факли през най-дългата нощ в годината. Най-често празненствата завършвали в пиянска разюзданост, като в това най-много се отличавали участващите менади и сатири. В дионисиевите тайнствени празненства ечаствал и великия тракийски певец, митичния Орфей. Според легенда той бил посечен от еднооки менади и за наказание богът ги превърнал в дървета и оттогава се оттеглил от Тракия в Мала Азия.

Широка популярност в античния свят получили честванията Големи дионисии (в началото на пролетта) и малки дионисии (през декември). На тези празници се пеели песни в негова прослава, провеждали се поетични, драматични и музикални състезания, наричани "агони". Празненствата завършвали с карнавални шествия и шумни пиршества. Дионис имал много култови средища, по-известни от които са били град Тива, остров Наксос, Атина (Лийнейонът) и храмът Дионис Елефтерос (с голям театър). От съчиненията на Херодот се узнава, че е имал голямо светилище в планината Родопи, в което предсказвали жрици, както това ставало в светилището в Делфи. До Родопското светилище стигнал и Александър Македонски (Велики). Тук му било предсказано, че ще завладее света и ще стане негов господар, като поличба за това било саморазляло се свещено вино в олтара на храма и дим, издигнал се прав нагоре в небето над върха на светилището.

Дионис е бил с много имена и епитети. Загрей и Бакх (Вакх, Бакхус, Вакхус) е наричан още Бромий (Шумния), Иакх (Вик, Вопъл), Леней (Изтискващ соковете), Лией (Освобождаващ от грижи), Никтолий (Нощни), Низей (бог на планината Низа). Сред атрибутите му са еленова кожа, тирс, лозова клонка, венена чаша. Свещеното му дърво е бръшлянат. В старото изобразително изкуство е представян като брадат мъж (типични са статуите му, намиращи се във Ватиканския музей в Рим и в Бритиш музея в Лондон). В по-новото изкуство се представя като красив младеж с нежни черти и дълги, недодрязани къдри. В този му вид го представят статуи в Лувъра (Париж) и музея в Неапол. В обкръжението на Дионис най-често присъстват учителят му Силен, менади и сатири, както и покровителят на стадата бог пан. Образът на Дионис са превърнали в статуи длетата на Праксител, Микеланджело, Торбалдсен; в картини – четките на Рубенс, Пусен, Тициан, Пикасо; овековечили са го с перата си Караваджо, Еврипид; вплели са го в музикални произведения Масне, Щраус Дебюси, Дюверноа. Дионис е бил тема още на хиляди и хиляди от древността до сегашни дни, поети, писатели, художници, скулптори и други творци на изкуството.

Като бог тръгнал от земите на Тракия, той е имал своите поклонници навсякъде по нашите земи. Негови светилища (бакхрейони) е имало в Родопите, Хемус (Стара планина), Орбел (Пирин пл.) Широко култът му е бил разпространен по долината на Стримон (Струма). Върху открит негов релеф от Мелник е представен като бог на растителността. Присъства и на оброчни плочки, на някои от които има сцени от производство на вино. Образът му е засвидетелстван и върху монети.

Името Дионис се засвидетелства най-първо в пилоските таблици, а по-късно се появява и в микенските таблици. Като бог на лозата и виното и още като бог на вегетацията, на веселието и опиянението е присъствал в празненствата на населението край Струма. И това потвърждават множество открити оброчни плочки, надгробни паметници и посветителски надписи, намирани в античния град Нейне (край Кресна), в античния град под сегашния Сандански, в Мелник, Мулетарово и други селища. На релеф от Нейне е изобразен едновременно като Дионис и Херакъл, като къдравата му коса е вплетена в лозов венец, а край лицето му се спускат гроздове. На надгробна плоча от Мулетарово е с теофорно име Дионисиос. На оброчна плочка от Аейне е представен прав, докато на стена от Мелник – като конник. На релеф от Мелник е с буйна коса, с кичури върху раменете, а на оброчна плочка – косата му е вплетена в плетка.

На някои от древните паметници от долината на Струма Дионис в спуснатата ръка държи лоза с грозд. Лоза излиза от дясната му ръка на релеф от Нейне, а на релеф от Мелник лоза заема целия фон, която почти затуля присъстващия бог Пан. На други релефи и оброчни плочки богът е съпроводен от Пан и Силен. Силен от винен съд, открит край Илинденци, е представен със свински уши и бръшлянов венец на голо чело и пианско лице. На релеф от Мелник Силен извършва гроздобер. В други антични паметници от долината на Струма върху главата на Дионис има бръшлянов венец, а в стела от Мелник от Мелник – две бръшлянови шишарки. На друг паметник две деца са се качили на лоза и берат грозде. Всичко това потвърждава, че богът на лозата и виното е бил почитан от някогашните заселници по тези земи и е имал тайно присъствие в неговия бит, култура и начин на живот.

ДИОНИСИИ

Под името Дионисии са известни празненства, провеждани в древна Тракия и древна Гърция, които се посвещавали на най-великия покровител на лозата, виното и веселието бог Дионис. Тези празненства били устройвани четири пъти в година. приема

се,че с тях се слага началото на древните театри.Празненствата са се делили на две-Големи Дионисии(през март)и малки Диониси(през декември).В тях участвали невестии и моми и винаги били съпроводени от много музика и веселие,с много вино и често се е стигало до разпуснати карнавални шествия и игри.В древен Рим подобни празненства били наричани Вакханалии.

От името на бог Дионис и иде името Дионисипол(град Дионис),основан през I I I век пр.Хр.от гръцки колонизатори близо до днешния град Балчик.
БАКХ(БАКХУС)

Главен бог на лозарството и виното в митологията на древните римляни,чийто култ е бил разпространен в много страни.Поел е в голяма степен функциите на тракийски върховен бог на лозарството и виното Дионис и почти го повтаря в обредните практики.Първоначално се е наричал Либар(виж ст."Либер").В представите на почитателите му е красив младеж с женствена фигура,нежни линии и коси,непознаващи подрязване,каквито били косите на голяма част и от свитата му.На главата си е носил подвижни рога,които прикрепял с повезка.Това се узнава от книгата ЧЕТВЪРТА"Дъщерите на"Монии"от Овидий,който пише:

“Поканил бе жрецът жени и робини
общо да честват Бакх-да оставят труда си и с кожи
да си загърнат гърдите,да спускат коси без повезки...”

И по-нататък:

“Пушат тамян,призовават и Бакх,и Линея наред с Бромий,
огнеродния бог,дваж създаван,единствен двумайчин;
чува се още:"Низей", "Тионей"с неподрязани къдри...”

Пак от Овидий научаваме и за ненадминатата красота и нежна женственост на Бакх:"Запазващ невехнеща младост,о,вековечно момче,с красотата си всички засенчаваш,от небесата блестиш,щом без рогове ти се така покажеш,грееш с моминско лице.Под властта ти е целия изток-чак до водите на Ганг...”

Виното(сокът на Бакх)е дар от бога и то присъства на всички празненства.В книгата ТРИНАДЕСЕТА"оръжията на Ахил"Овдий съобщава:

“Дим от тамян се възнася,в тамяна се вино възлива,
вътрешностите на животни горят според култа,
влизат в палата на царя и там на високи възглавки
седнали,вземат плода на Цезера и сока на Бакха...”

Като латински бог на виното и лозата Бакх бил съпътстван с мистерии и дивни оргии.Бакх е син на върховния бог Юпитер и богинята Семела.За да го опази жив от ревнивата съпруга Юнона,Юпитер го зашил в бедрото си и така Бакх станал,както пише Овидий"двумайчин".След като Юнона осмъртила Семела Бакх бил отгледан от Ино,сестра ѝ.Кърмен бил в пещера в планината Низа от нимфи.Като пораснал Бакх се оженил за красивата Арианда,дъщеря на критския цар Минос.Бакх я намерил заспала на остров Наксос.Годежният дар,който и направил бил издигането на венеца от ѝ и поставянето му между звездите на небето.Венецът бил направен от ковача Вулкан.Така венецът ѝ се превърнал в съзвездие Корона.След смъртта и Бакх извел нея и майка си Семела от подземния свят и ги възкачил на Олимп.Свадбата на Ариадна с Бакх(Дионис)е описана от Овидий в книгата"Любовно изкуство".Изображения на Ариадна има върху стенописи отПомпей,върху римски саркофази и други антични паметници.Според Овидий срещата на Бакх с Ариадна е станал така:

“Там я откри Бакх,обикна я,утеха и даде-от нея вечна
звезда да блести:от челотой отне венеца на небето
го прати.Лети той през лекия въздух при летежа

минават елмазните искри лъчащи...”

Бакх е любима тема на скулптори,художници,поети ,музиканти от древността,та до сегашни дни.Изобразяван е върху вази,съдове за вино,оброчни плочки,релефи,статуи,влязъл е в музикални произведения,картини.Сред множеството посветени на него произведения на изкуството се редят и творби на велики скулптори,поети,музиканти и художници като Лизикрит,Овидий,Тициан,Рубенс,Микеланджело,Пусен,Щраус,Пикосо.Известни са стенописи от Помпей,релефи”Бакхови сцени “,”Бакх и Семела”.

С Е М Е Л А

Семела,майка на бога на лозарството и виното Дионис,първоначално е тракийско-фригийска богиня.Името означава”земен”.Преминала е в Гърция едновременно със култа на Дионис от Тракия.Дъщерята е на тиванския цар Кадъм.Зачева сина си от Зевс(Юпитер).Зевс се явил при нея като смъртен,защото тя не би могла да издържи на огъня от неговите мълнии.Ревнивата Хера (Юнона която разбрала за невярността на съпруга си,се престорила на бавачката и подучила Семела да поиска от Зевс да и се яви в цялото си достояние на огнен върховен бог.Семела това и сторила.Зевс не могъл да откаже на молбата ѝ,показал се и Семела била поразена от мълните му.Зевс обаче спасил детето.Според Овидий това е станало така:”Небесния гръм не понесе тялото на Семела и то изгоря от годежните дари”.А синът и Дионис”още съвсем не узрял,от скута си майчин бива изтръгнат и вшит,ако може това да се вярва в едното бедро на бащата,докато съзрее.”

Когато Дионис възмажава влиза в подземното царство и извежда оттам майка си и я отвежда на планината Олимп при боговете,където я обожествяват под името Тиона,означаващо “буйстваща”.

За Семела писали Есхил и други гръцки традиции.Известна е картината”Юпитер и Семела”от Тинторето,химнът”Семела”от Овидий,поемата “Семела”от Шилер;ораторията”Семела”от Хендел;операта “Семела”от Франк.

З Е В С

В гръцката митология е неограничен владетел на небето и земята.От него зависи плодородието,дарява,дъжда,снега.Баща е на много богове и герои.Негов син е и Дионис,роден от извънбрачната му връзка със Семела.Като върховен бог е имал храм на най-високия връх на остров Егина в Додна,Епир.Известни средища на култа му са планината Олимп в Елида,където бил издигнат храм и са се провеждали древните олимпийски игри.Бащата на Дионис е бащата на боговете и хората,наричан е Властелин,Облакосборец,Гръмовержец,Мълниеметец,Изпращач на всички знамения,Еднодържец,Гостоприеман,Носещ очищение,Пазител на домашните огнища.Атрибутите му са светкавица и мълния,жезъл,птицата орел,крилатата богиня Виктория(Нике),щит.Свещеното му дърво е дъбът.Вдъхновил е длето,пера,четки на велики творци на изкуството.В митологията на Рим се нарича Юпитер.

Е Р И Г О Н А

Според гръцката митология Еригона,дъщерята на атинянина Икар,е била прелъстена от Дионис,а според римската-от Либер,като впоследствие това дело се приписва на Бакх.Еригона била обладана от Дионис(Бакх)като богът се превърнал в лоза и я оплел.Бащата на Еригона бил убит от селяни като им подал за пръв път да пият вино,което те помислили,че е отрова,с която иска да ги отрови.Злополуката с беща ѝ наранила сърцето на Еригона и тя се обесила.За митът на Еригона се узнава от поемата”Еригона”от Ератостен

(I I I век пр.Хр.)Еригона намерила тялото на баща си с помоща на кучето й я извел на небето,където бащата Икар станал съзвездие Икарии(Воловар),а Еригона-съзвездие Деница.На Еригона е посветил драмата си”еригона”Софокъл.

Л И Б Е Р

Първоначално е староиталийски бог на оплождането и засаждането,но впоследствие приема функциите на тракийския бог Дионис и става бог на лозарството и виното с име Бакх.В негова чест на Авентинския хълм в Рим е бил издигнат храм.Съпруга му е богинята Либера,която по-късно е отъждествявана с латинската богиня Прозерпина и с гръцката Персефона.Либера е епитет на Ариадна като съпруга на Бакх.Честванията посветени на Либер и съпругата му Либера,са се наричали Либералии.Провеждали са се на 17 март,денят,в който младежите в древния Рим добивали право да обличат мъжки тоги.Либерийте са отражение на гръцките празници Антистерии.

За Либер пише Овидий.В книга ТРЕТА се срещат редовете:

“Колко щастлив си бил ти,ако беше си зрака загубил-
рече му,-та да не видиш свещените бакхови тайнства.

Ден ще настъпи и той,пророкувам,не е тъй далеч,в който ще дойде тук
Либер,новакът,синът на Семела”

Либер не бил съвсем верен на съпругата си Либера.За такъв случай съобщава пак Овадий:”Как Либер,превърнат в лоза,прелъсти Еригона,щерката та атинянина Икар”.

С И Л Е Н

В шествията на Дионис редом до него,както уверяват древните автори,е стоял учителят му Силен.В митологията на траките и гърците той,освен духовен наставник,е и сам участник в неописуемо веселите празненства.Силен е обрисуван като добродушен,жизнерадостен,весел старец чиято глава е пооголяла от плешиви вина.Имал е голям корем,тънки слаби крака,свински или конски уши,дълга опашка,сплеснат нос,големи мустаци,дълга брада.Част от плешивостта по челото си покривал с бръшлянов или лозов венец.И винаги е весел и пиан.Негови атрибути са винен мях,чаша с вино,венец,тирс и магаре.Участва в пиршествата на Дионис почти неслизащ от магарето,пиан винаги и за да не падне все е поддържан от двете си страни от менади и сатири.

Митолозите уточняват,че Силен е син на бог Пан.Макър и все пиан,той е много мъдър и с пророческо вдъхновение учи всички на веселие и от учител на Дианис се превръща в негов почитател.Веднъж Дионис трябвало да напусне Тракия,за да иде в Малоазиатска Фригия.С него била цялата свита от менади и сатири ,но Силен закъснявал.Старецът се бил залутал из градините на цар Мида.За случая узнаваме от Овидий.В книга ЧЕТИРНАДЕСЕТА”СЦИЛА”,описвайки ухажборите на Помона,богинята на градините и овощията,той споменава и Силен.

“От своите градине отблъсква тя всякакн.ви пристъпи мъжки.
Що не опитваха всички-сатири,изкусната в танец
Младос,и панове,с клонки от бор ученчани рогове
Или Силенът,що вечно младее в години...”

Докато Силен лутал из градините на Мида в ухажване на Помона бил заловен от фригийски селяни,които го завели при цар Мида.Ето какво казва Овидий:

“Но туй не стига на Дионис,и полята му опротивяват,
купом с достойния хор сред лозите на Тмол той отстъпва.
Сатири,личен отряд,и менади вилнееха близо.
Само Силен закъсня.Олюлян от вино, сатирикът
Бе похитен от фригийски селяци и в цветни грилянди
Стигна при Мида-деспод.Но царят позна съучастника
На бога и възвръща Силен на младежа,възпитаник негов...”

Силен обаче не е само вечно пиян гуляйджия и все на магаре.Понякога е слизал от магарето и прелюбодействал.В това поне уверяват множество монети,сечени в различни древни монетарници през V-IV век пр.Хр.На статер,сечен от анонимно тракийско племе на лицевата страна е изобразен в ход надясно,прихванал в ръце менада,която му се съпротивлява.На друга монета(450 г.пр.Хр.)ползвана също като платежно средство от анонимно тракийско племе,той е коленичил и държи в обятията си менада.На тетрабол(5-20-480 г.пр.Хр.)е представен с дълги коси,конска опашка и копита,тичащ възбуден по Менада.Подобни монети са откривани и в античните селища по долината на Струма.

Силен е доживял от древността до сегашните дни и с много легенди и предания,но и с перо,длето и четка.В известния музей Лувъра в Париж има скулптурна група от мрамор”Пиян Силен с малкия Дионис””Бюст на Силен”е открит в античния град Абритус край Разград.Четката на Рубено също се е вдъхновявала от Силе и го е обезсмъртила в картината”Пияният Силен”.”Пияният Силен”е и картината на Ван Дайк,а”Силен и Дионис”-на Фойербях.

На Силен са посветили с длето и четка свои произведения и творци от Пиринския край.Интересна е една глава на Силен,която е стояла върху съд за вино,намерена сред старини в обезнаселеното някогашно село Врабче,намиращо се в Пирин планина над село Илинденци.На отливката Силен е представен в анфас,с напълно плешива глава,с два виещи се към челото му бръшлянови клонки,сплеснат нос,весели,закачливи очи,уста,полуотворена и готова за пиене,голяма брада и местаци,а ушите са свински.

По долината на Струма присъства и на много релефи.На плочка от античния град Нейне стои вдясно,а в плочка от Мелник е със запретната туника,извършващ гроздобер.Така са си го представяли древните тукашни заселници.Фактът,че намерената отливка с глава на Силен е стояла върху съд за вино,само потвърждава,че тукашните хора са познавали добре лозарството и правенето на вино и ,че виното не им е липсвало и са били негови почитатели.

П А Н

Аркадски бог,спътник на Дионис.Син е на Хермес и нимфата Дриопа.Известен е като защитник на природата.Бил е обрасъл целия в косми,имал кози крака,рога,брада и опашка.С появяването си мсявал у всички неописуем страх и оттам иде думата”панически страх”.Името му означава ВСИЧКО,а според някои-ВСЕЛЕНА.Майка му Дриопа щом го родила го подхвърлила,но баща му Хермес го намерил и занесъл на Олимп при боговете,като го повил в заешка кожа.Всички богове,като го видели се засмели.Пан станал планинско божество.Живеел е в пещера на планината Ликей в Аркадия.Свещенно дърво му станала елата.Дружел с богинята на

планинските простори Ехо и планинските нимфи.Пиндар го описва като най-съвършения танцър сред боговете.

На Пан се приписват и исторически събития.Атиняните вярвали,че той е всял страх(паника)сред войниците на Персия и гърците така победили при Маратон.В знак на благодарност от този случай му издигнали свещен олтар в Атина.Открит му е бил и оракул,в който служела жрицата Ерато.Плутарх съобщава,че по време на император Тиберий(І век пр.Хр.-І век сл.Хр.),моряци,плаващи на път за Епир,чули глас:"Като стигнете в Епир,съобщете ,че великият Пан е мъртъв".Когато се доближили до Епир моряците извикали тези думи и веднага скали,дървета и животни заплакали.Впоследствие Пан се превърнал на много божества,за някои от които съобщава и Овидий в книга ЧЕТВЪРТА:

"И на панове с клонки от бор увенчали рогове..."

В гръцката митология Пан е най-стария сатир,а в древния Рим е отъждествяван с божествения фаун.

Статуя на Пан"Нимфа и малкия Пан"(І І век пр.Хр.)се пази в музея на Ватикана в Рим.Други статуи на бога са"Пан"от Роден,"Пан утешава изоставена нимфа"от Вега.Шедьоври в областта на художественото изкуство са картините"Пан и Сирина"(Сирина е другото име на люляка,щом го има из Кресненския пролом)от Пусен,"Амури отвеждат малкия Пан на Олимп"от Рубенс,"Пан и Сирина"от Фойербах;,"Пан и нимфа"от Врьоклин.Известен е химнът"Към Пан"от Омир.Гьоте е написал"Сатир или божествения горски дух".Бах е сътворил кантатата"Състезанието между Феб и Пан",а Дебюси е създал симфонията"Следобедът на един Фаун".

Пан е бил почитан и от старите заселници по долината на Струма.На плочка от античния град Нейне стои зад Диониси е с кози крака,държаш цафара в ръце.В релеф от Мелник е представен като прислужник на Дионис.

САТИРИ(ФАУНИ)-ПРИДРУЖИТЕЛИТЕ НА БОГА НА ВЕСЕЛИЕТО

Сатирите са полубожества.Живея на земята и са придружители на Дионис(Бакх).Приемат се за духовете на дивата природа,олицетворяващи необузданата животирска похотливост.Похотливост издава дори външният им вид.Обичат виното,веселието и опиянението.По вид са хора,но с конски опашки или като полуолукози.Много обичали танците и лудориите.Най-старият от сатирите е Пан.Сатир е бил и фригийският бог Марсии.Постепенно сатирите започнали да приемат по-облагородени черти.В класическата епоха се превръщат дори в идеален тип на мъжката красота.Редовни участници са в шествията на Дионис.Ето какво описво в ЧЕТВЪРТА книга"ПЕНТЕЙ"Овдий:

"Возят те на колесница два риса със шарени сбруя
по вратовете и тела,а те следват вакханки,сатири
с вечно пияния старец-подпира залитащо тяло
той на тояжка,едва се държи на дръгливото магаре.
Дето и да се вестиш,проочава гълчава младежка
Смесена с възгласи женски,кънтят под ръцете тимпани,
Вдлъбнати медни чинели и флейти чемширови дълги..."

А в книга ЧЕТИРИНАДЕСЕТА"СЦИЛА"има сцена,в която сатириците искат да обладаят Помона,богинята на градините и овощията:

"Що не опитаха всички-сатири,изкуснато в танец
младост,е панове,с клонки от бор овенчали рогове
иби Силенът,що вечно младее в години,и богът

който подплашва всички със члена си или със сърпа-
да обладаят Помона...”

Сатирите са влезли широко във всевечното изкуство на човечеството. Известни са статуите “Почиващ сатир” от Праксител (IV век пр.Хр.); “Сатир и Дионис” от Лизип (IV в пр.Хр.); “Спящ пиан сатир” (I в пр.Хр.) Сатири са изобразявани върху вази, съдове за вино, оброчни плочки, на които присъстват заедно с Дионис. Статуя “Млад сатир” е открита в Хасковско, “Бюст на млад сатир” – в Кюстендилско. Световна известност имат картините “Сатири и нимфи” от Ван Дайк; “Сатири нимфа” от Веронезе, “Сатир и нимфа” от Пусен. Четката на Рубенс е сътворила шедеврите “Сатир и нимфа”, “Сатир и момче с кошница с плодове”, “Двама сатири”. Известна е и гравюрата на Дюрер “Семеиство от сатири”. Поетът Ст. Маларме пък е посветил на старите поемата “Следобедът на един фаун”, а Дебюси е написал симфоничната поема “Прелюд към следобеда на един фаун”.

М Е Н А Д И

Думата менада е гръцка и означава “безумстваща”, Менади са жени или девойки, които участвали в свещените тайнства на Дионис. Под силата на обхванала ги омая от виното те изпадали в такъв екстаз, че разкъсвали с голи ръце кози, бикове и хора. Според вярванията на старите гърци и траки екстазът у траките е бил е бил предизвикван от самия бог Дионис. Към облеклото си добавяли бръшлянови, лозови или дъбови листа. Много обичали шумната музика. В ТРЕТА книга “КАДЪМ” Овидий пише:

“Но не отстъпва Пентей, не нарежда на другите вече,
стига сам до Китерон, отреден за свещените тайнства,
гдето кънти песента и звънливата реч на менади...”

Менадите са едни от най-близките спътнички на Дионис. Те участват в шествията му с разпуснати коси, с дълги дрехи и надянати сърнешки или лисичи кожи и вилнеели в сладострастни изстъпления из гори и поляни. Намерили са достойно място в световното изкуство. Известна е статуята “Менада” от Скопас (В Дрезден). Еврипид им е посветил великата си творба “Вакханки”.

В А К Х А Н К И

Вакханките са жриците на Бакх. В гръцката митология са мехади. Те участват в шествията му и във Вакханалиите – празници, посветени на бога, на лозата и виното. Ова са невести и девойки. Най-шумните празненства ставали на три годони. Това ставало в планината в най-дългата нощ на годината. Вакханките се отдавали на буйни веселия. били наметнати в сърнешки или лисичи кожи. В ръцете си държали тояги, обвити в бръшлян и лозови листа. били с разпуснати коси, удряли гръмко звънтящи чинели. Умеели да свирят на флейта, играели оргиастични танци. Върховен момент идвал, когато забравяли, че човешката си същност и приемали, че се приближавали до бога. Приема се, че вакханки от тракийското племе едони били разкъсали Орфей, певецът на Бакховите тайнства, а причината била, че след смъртта на възлюбената му Евродика бил намразил всички жени.

О Р Ф Е Й

Най-великия певец, поет и музикант древността. Изобразяван е в тракийска носия на вази, оброчни плочки, съдове за вино и се приема, че произходът му е

тракийски.Участвал е често в шествията на Диони.След смъртта на любимата му Евридика се отнасял с пренебрежение към всяка женска хубост.Смъртта си намерил по билото на планината Хемус(Стара планина),където бил разкъсан от вакханки(менади),развилнели се поклонички на Дионис,които сторили това заради женомразничеството му.

РЕЧНИЯТ БОГ НА СТРУМА

В древността всяка река си е имала своя бог-покровител.Своя речен бог си имала и Струма,известна още с имената Ейоней,Конозос,Палестин,Стри,Стримон и струмон.В представите на далечните прародители реката е имала разум,дихание.Този разум и дихание били речният бог.В най-честите случаи речните богове са представяни в образ на силен мъж,който носи дълга брада и полуизтегнат се подпира с лакет на глинен съд,от който изтича живетелна вода,или подпрял се на скала,от която изтича вода.Древните скулптури и гравьори са поставяли в ръцете му най-често лозов лист,грозд или житни класове,символизиращи плодородието,което дарява водата.

Речният бог на Струма се открива и върху монети.На монета от Улпия Пауталия(Кюстендил),незайният гравьор до бога е поставил четири деца:две изваждат от земята благородни метали,третото жъне в пшенична нива,а четвъртото къса идър грозд от лозница-все ценни дарове за човека.

САБАЗИЙ

Още един бог на лозарството и виното,предшественик на Дионис и Бакх.Сабас е дума,която означава "спасител"Сабазий е фригийско-тракийско божество.През V век пр.Хр.култът му се прелива с култа на Дионис-Бакх.Обредността му е близка до Дионисиевата.Мистерииите му били свързвани с веселия и нощти къпания и се отличавали с разпуснатост.В древни произведения на изкуството бил изобразяван като брадат мъж с фригийска шапка,жезъл и борова шишарка.Образът му е открит на много оброчни плочки намирани и по долината на Струма.

БОГ АЛЕКСАНДЪР ВЕЛИКЕ-НОВИЯТ ДИОНИС

Древна Македония не оставала на страна от почитането на бога на лозата и виното Дионис.Широко популярни били оргиите по време на царуването на Филип I I Македонски,каквито често организираща и съпругата му Олимпиада,майката на Александър.Думата"orgia"всъщност означава"тойнство","действие" или "работа".До тези оргии се допускали само посветени люде.Съвременното си негативно значение думата е придобила много по-късно и идва от християнските апологети.Македонките и македонците,участващи в оргиите)мистерииите)на Дионид,са наричани клодони и мимлони.Съпругата на Филип била сред най-ревностните почитателки на оргиите и ги празнувала по варварски-буйно и невъздържано.По време на шествията тя носела в кошницата си питомни змии,които подавали глави изпод бръшляновите клонки.От змия идва и божествеността на Александър Македонски,наречен Велики.Според Плутарх;Олимпиада била веднъж да се съешава със змия в леглото си която всъщност била превъплътена Зевс.Древните автори сочат още,че Филип тогава загубил едното си око и то това с което видял тази сцена през ключалката на вратата.

В македонския двор Дионис бил почитан много това станало причина Александър да бъде провъзгласен за нов Дионис.Македонските царе са приемали за потомци на героя Херакъл,който е син на Зевс и смъртната Алкмена и това спомогнало на александър да се провъзгласи за нов бог,тъй като е си на Зевс и Олимпиада.По сетнешният господар на тогавашния свят Александър официално бил обожествен и признат за син на Зевс в Амон-свещилището на Зевс в египет.апочналият тогава цялостен поход на царя до Индия с войските си се приел като повторение на някогашен поход на Дионис,който също достигнал до Индия.

Виното в Македония и новопревзетите земи се леело обилно. След всяка битка Филип I I уреждал пиршества,които завършвали с всеобщо напиване и буйна невъздържаност.Не останал назад и Нов Дионис-синът му Александър.На едно такова пиршество пияната свита запалва двореца на персийските царе и от това забележително архитектурно чудо остава само пепел.Както баща си и Александър организара след всяка битка буйни и дълги пиршества,посветени на Дионис т.с.на себе си.Своята съдба на Нов Дионис Александър приел и след едно посещение в свещилище на Дионис,намиращо се според някои в Пандей,а според други в Хемус.Тук жреците му предсказали,че ще властва над света.И това станало след случило се знамение:излятото вино върху обтара на свещилището се запалило и огънят се вдигнал право нагоре чак до небето,което подсказвало един блестящ възход в житейския път на царя.Както и станало.

СВЕТИ ТРИФОН ЗАРЕЗАН

Сабазий,Либер Бакх,Дионис;лози,вино, веселие –векове така се редили.постепенно боговете се отделили от хората,изчезнали менадите и сатирите,позабравили се шумните”вакханалии”.И тогава по нашите земи идва ТРИФОН ЗАРЕЗАН.На него се отрежда мисията да продължи традицията на възпяване и възхваляване на лозата и виното.Новият покровител на веселието и опиянението с много имина:Свети Трифон,Трифон Зарезан,Трифон Зарезой,Трифон Пияница,Трифон Чипия.По предание се смята за брат на божеята майка света Богородица.Веднъж Трифон се присмьл на сестра си,че ходи на църква за молитви,а е родила като мома.Света Богородица се ядосала и го проклела и веднъж,като отишел на лозето си да зарязва,се навел на една лоза и рекъл:”Тази лоза пък ей така ще я отрежа”.Рекъл и замахнал с десницата си,в която бил косерът,но тъй като бил попийнал,не улучил лозовата пръчка,а носа си и останал без нос,та затова бил наречен Чипия.

Някои митолози приемат легендата с отрязването на носа като отглас на мита за тракийския цар Ликург,който веднъж изгонил от царството си на свитата на бог Дионис.Последвало го обаче жестоко наказание-Дионис го обрекъл на безумие и в такова състояние Ликург,мислейки,че зарязва лоза, убива сина си.

Лозарският косер е най-известния от атрибутите на Трифон Зарезан,защото в основата празненствата,посветени на лозата и виното,е зарязването.Първото зарязване обикновено става на специалния празник Трифоновден,честван на първи февруари,почти на границата на прехода от зима към пролет.По време на кооперативното отглеждане на лозята(а и сега в някои райони)празникът на официалното зарязване на лозята става на 14 февруари,честван като ден на лозаря,но наричан и Трифоновден.Трифоновден

е всепризнат празник, свързан с лозарството и производството на вино, вийто покровител е Свети Трифон.

Да си припомним кой е Свети мъченик Трифон. Роден е 225 г.в с. Комсада, намиращо се близо до Апамия, в малоазийската област Фригия. Бил дълбоко вярващ християнин. Ако се доверим на легендите, той още от малък правел чудеса. Римския император Гордиан (238-244) имал дъщеря, Гордиана, много красива, която заболяла много тежко. Никакви лекари не могли да ипомогнат. Тя все повтаряла думите: "Никой не може да ми помогне, освен Трифон". Като не виждал друг начин на изцеление императорът наредил да открият има ли такъв човек. Оказало се, че има и Трифон тогава бил само на 17 години. Довели го в Рим. Дошъл и изцерил девойката. Императорът го дарил щедро, но Трифон не обичал богатството и по пътя раздал на други хора. По време на следващия император на Рим бил Декий Траян, отново е започналто преследване християнинът Трифон вече бил направил много чудеса и се говорело за него из цяла Фригия. Открила го стража на императора. Когато го запитали кой е, той отвърнал: "По живот не съм роб, а свободен. Единствено на Христа служа." Последвали изтезания да се откаже от вярата си, забивали дори гвоздеи в ходиата му, но той не се поколебал и твърдо отстоял на всички болки. Бил осъден на Обезглавяване чрез меч. Преди да се изпълни заповедта Свети Трифон застанал с лице към изток, благодарил на Бога, че го е дарил с мъченически венец и възнесел последното си моление-да се всели душата му в небесното царство.

По традиция зарязването на лозата се извършва от мъже, които отиват на групи. В някои селища в групите участват и жени, а има селища, където зарязването е само от жени. Където се организират официални зарязвания на най-личното място в лозята се правят водосвети за по-голям берекет, изнасят се забавни програми, свирят оркестри, прави се дегустация на бели и червени вина. На много места се организират и шествия на жени (менади), водени от преобразен във вид на баг Бакх силен мъж. Правят се общи трапези, които завършват с буйни хора.

Зарязването на лозята винаги е ритуално. И сега все още съществува като практика отишлите да зарязват лозари, преди да отсекаят с ножиците първата пръчка, да се обърнат към изгрева на слънцето и да помолят бога Хелиос, този извор на светлина и топлина, да налее в гроздето много сок, много светлина, топлина и захар. Групата обикаля лозе подир лозе и когато ритуалното зарязване е свършила и при последното лозе на присъстващ в групата, се запалва огън, на който започват приятно да цвърчат суджуци, свинско месо и други деликатеси, отпушват се гърла на шишета с ракии, започва замезване, после запалени от жажда гърла се гасят с вино и така се стига до песни и хора. Някои от по-големите групи си водят и музиканти, избират и цар на лозята, който обикновено е най-имотния и най-добрия винопроизводител. Царят на лозята единствен има право да оси венец от сплетени лозови пръчки. На връщане групите дават вино да пие на всеки срещнат, който пие и благославя "Тази година берекетът да е повече". Весели, групите се прибират, като често отсядат и по домовете, където веселостта продължава при домашна обстановка.

Трифон Зарезан се характеризира и с други обичаи, свързани по смисъл с думите "сека", "режа", "засичам". Овощни дръвчета дали малко плод, се заплашват, че и сега, ако не дадат, ще бъдат отсечени. Така се заплашват и овце, кози, крави и други животни, които не дават или малко дават

рожби,мляко,че ще им режат главата.В такива случай често съпругата моли стопанина да не я коле,че тя непременно тази година ще даде повече.Има обичай да се реже и трън,който се поставя в хамбара.Това пък е,за да не гризят мишките снопите.Лозари със сечене плашат и лози,които през миналата година са дали малко грозде.Трифон Зарезан на много места се нарича Трифун и Трифко.В някои селища край Струма все още се спазва ритуала да се ръси лоза със светена вода за повече берекет,като се започва от средата и се ръси към другите и страни.Практика,често срещана,е отрязани пръчки да се носят в къщи,а изпразнено шише от вино или ракия да се закопава в края на лозето,като при закопаването се казва:”Да го чува дядо Господ от градушки и мани”.Никога не се забравя на първата зарязана лоза да не и се прелее вино.

Празнуването на Трифон Зарезаг на 1 февруари у от 1990 година,докато преди това е бил на 14 февруари.Това е поради промяна на календара от стар в нов стил.На много места се чества само на 1 февруари,на други само на 14 февруари,а има селища,където празненството е и в двата дни.От последните години честването на 14 февруари започва да се обогатява,освен като празник на лозарството и виното и с елементи от почитта към патрона на влюбените-Свети Валентин,което придава по-голяма магичност на виненото опиянение с добавената му любовна омая.Трифон Зареца и Денят на влюбените събрани в едно-каква по-голяма магия.И Свети Трифон,и Свети Валентин се примат за исторически личности и имат много общи неща в житейските си съдби.И двамата са живели през I I I век,и двамата са мъченици.За Свети Трифон,когато е бил на 17 години,са казали:”Млад тялом а зрял по ум”.Краят на жизненият му път идва чрез посичане с меч.Такъв е краят и на Свети Валентин.

Свети Валентин е роден в град Терни,в италийската област Умбрия.Посечен е с меч на 14 февруари 264 година.Общото помежду Свети Трифон и Свети Валентин е още,че и двамата са лекували хората,че и двамата са били проповедници-Свети Трифон проповядвал вярата Христова,а Свети Валентин-любовта и възможността да се сключват бракове между влюбени,въпреки забраната на императорКлавдий I I.И това им коствало живота.

Според поверие честването празника на лозаря на 14 февруари и на Свети Валентин като ден на влюбените в същия ден може да се отнесе и към това,че от този ден птиците почват да търсят места,където да правят гнездата си,за да създават нови поколения.Освен празник на лозарите Трифон Зарезан е празник още на кръчмарите и овощарите,както и на градинарите,които в този ден не пропускат възможността да се възползват от дара на Дионис-виното.

ЛОЗИ,ГРОЗДОВЕ И БОГОВЕ НА МОНЕТИ

Монетите от древността,Средновековието,пък е от съвремението ни,винаги са представлявали своеобразни паметница на културата на народите.Освен с основното си предназначение да улеснят търговията като разменно средство,с гравирани на тях образи от двете им страни те представляват и миниатюрни произведения на изкуството и историческите летописи.Отпреди хилядолетия още монетите са били въведени и по нашите земи ,за което допринесли близките икономически и културни връзки със страните от Мала Азия и Средиземноморието.Върху монетите обикновено са изобразявани

богове, владетели, божества, исторически събития, не липсват и растителни и животински мотиви. Още от най-дълбока древност някогашните заселници на тези земи са поръчвали на гравьорите да изобразяват и съдове за пиене на вино, лози и гроздове и образите на главните покровители на веселието и опиянението-боговете Дионис, Бакхус, учителят Силен, както и на техни придружители-менади и сатири.

Една от известни монетарници била Маронея. Към 440 г. пр. Хр. в нея е сечена тетрадрахма, на чието лице е бил изобразен препускащ кон наляво с кантарос на гърба си, а на опаката страна е изобразена лоза с осем грозда, поставена в правоъгълна рамка. На друга тетрадрахма от това време конят е в бяг надясно, а лозата е представена на опаката страна с четири грозда, също в рамка. Някъде към 400 г. пр. Хр. е сечена драхма, на която конят е представен в бюст, а откъм опаката страна има грозд с две листа в квадрат от зрънца. Пак на драхма е даден кон в цял ръст в бяг на дясно, а лозата е с четири грозда.

Много често в старите монетарници са сечени монети с изобразен на тях Силен, духовният учител на Дионис. Тракийското племе Дерони е сечло декадрахми, на чиято опака страна е стоял Силен с три скачени крака с копита. Към 520 г. пр. Хр. анонимно тракийско племе е използвало като разменно средство статер, на чиято лицева страна е бил представен Силен с остра брада и крака с конски копита, който с дясната си страна държи менада, която се отбранява, а с лявата си ръка и гали лицето. На друг статер Силен тича надясно и държи в обятията си менада, която е облечена в дълъг хитон и се съпротивлява. Статери в различни пози, обладаващ менади, са сечени и през 450-420 г. пр. Хр.

Повсяка вероятност покровител на лозарството и почитател на виното ще да е бил и одризкият цар Терес I, който е сечъл монети, на чиято опака страна е имало лоза с пет грозда, представена в рамка. Патрой, пеонски цар, (335-315) е сякъл тетрадрахма, на чието лице е стояла главата на Аполон с лавров венец на чело, а на опаката страна-пеонски войник, пронизващ с копие македонски войнък, като в полето зад войника има грозд.

Богът на веселието и опиянението Дионис се вестява на тетрадрахма, сечена през 180 г. пр. Хр. в монетарница на остров Тасос. Главата на бога е представена в профил надясно с тесния и бръшлянов венец. На опаката страна стои героят Херакъл (херкулес). На тракийското подражание на Тасоска тетрадрахма от I век пр. Хр. Дионис е представен със стилизирана глава, върху челото му стоят тения и бръшлянов венец. На друга тетрадрахма от това време около главата на бога има и добавка от три ръчета.

Обемът на книгата не позволява подробно описване на множеството монети, на които древни, а и по-сетнешни гравьори, са изобразявали лози, гроздове, съдове за пиене на вино, бог Дионис, учителят му Силен и превърналият се Дионис в римски бог Бакхус. Почитта към щедростта на природата и най-вече към лозата и гроздето, не е подминала човечеството и през 200-те години след Хр. В монета от Кипър е представена жена, носеща кошница на изобилието, в която централно място заема голям грозд. Монети с лозови и гроздови мотиви са сечени в Германия, Франция, Австрия и други страни.

. За сега не е известно дали царете от Първото и Второто българско царство са сечли монети с мотиви, свързани с лозарството, гроздето и виното. Това обаче е станало през Третото българско царство по. По проект на

проф.Иван Лазаров през 1930 г. е пусната монетна емисия с номинал 5 лева от мед и никел, който е с диаметър 26 мм и тежи 8 гр. Тиражът е от 20 милиона броя. Сечената е в Щутгарт, Германия Вютемберска монетарница. На лицевата и част стои в три реда надпис 5 лева 1930 г.”Надписът е в кръг от де поливини, съставен от гроздове, рози , тютюневи листа и житни класове. Почти в същия вид и през същата година е пусната емисия и от 10 лева. На опаката им страна стои Мадарският конник. С номинал от пет и десет лева подобри монети са били пуснати като платежно средство и през 1941 и 1943 година които са сечени в монетния двор на Австрия в столицата Виена.

Почитта към лозата и воното и боговете на веселието е съпътствала човечеството, откакто е била опитомена дивата лоза. И това е така, защото лозарството е част от земеделието, част от поминъка. И още, защото лозата ражда гроздето, гроздето ражда виното, а виното е част от бита и духовността и празничността в живота и то най-веселата.

ЛЮТИВИ МЕЗЕТА

ОВЧАРСКО ПОУЧЕНИЕ

Положението стане ли напечено, справя се само с вино и печено

ХИМИЯ

О, наука вечна, свята ти правиш вино и водата!

ПРЕПОРЪКА

Много го бива-трудно се напива.

АДМИРАЦИИ

Що ли не правим за теб, Родино държиме речи, пшием вино!

УТОЧНЕНИЕ

Не умря човекът без вина-частично си пийваме вина

ИЗПЪЛНЕН ДЪЛГ Каквото можахме дадохме пихме и ядохме

БОРБА ЗА ИКОНОМИИ

Сериозно към проблема подходици без мезета вино и ракия пили.

ТРЕВОЖЕН СЛУЧАЙ

Минало събранието вяло ни се пило, ни се яло

ЗИМЕН ЕТЪД

Много са следите водят към селата⁷ прекипели вече са вината.

ТРАПЕЗНА МЕРУДИЯ

- Вода – течност, която понижава градусите на алкохола, но повишава доходите на кръчмаря
- Банкет – крайна цел на много меноприятия
- Чаша съд, в който прелива търпението
- Срещата премина топло – питиета бяха изстудени
- Пием, за да забравим. Не забравяме да пием.
- В един ресторант: “И аз съм вода” – извика виното
- Бог е сътворил водата, човкът – виното, бюфетикът разреденото вино

- Виното и любовта си приличат – удрят първо в главата а после в джоба
- Като ресторант е мястото в живота: влизаш , консумираш, плащаш излизаш
- Хубавото ядене и пиене убива апетита, а многото здраве
- “ОХ” след ядене и пиена днес това е “ох” преди ядене утре
- колкото по рядко си пийваш за здраве, толкова по здрад ще си
- кръчмарска сетнеция и зад лошите напитки стоят дори плащания
- да пием с мярка – прожизнесе се бюфетчикът
- благодарение на напитките човечеството е открило че земята се върти
- пи за да забрави. Плати за да помни
- виното е като славата – замайва
- бедният – умря от препиване и преяждане
- Пазар: някои изкупуват вино, други вина
- Здраве не бяха от този, който пие умерено за здраве
- Често болните проблеми се лекуват с повече вино
- Чашата на търпението му преля виза я съвсем празна
- Има ли градус – има и радост
- Всяка чаша е красива, пълна ли е с вино
- Виното в умерени тколичества е лавров венец на душата

ЛОЗЕ И ВИНО В РАЗГОВОРКИ С ПОСЛОВИЦИ И ПОГОВОРКИ БЪЛГАРСКИ

....лозето не ще молитва, а мотика
....няма добро без пот
....който е копал лозето, той ще има пълна бъчва
....мотика молитва не иска
....там се грозде не ражда, где мотика не обхважда
....кога се лозе копаше баба се потае
....старо вино и стар приятел дръж ги
....намерил се в небрано лозе
....плесенясала бъчва виното хаби
....от луд и пиан научаваш истината
....ще роди и наата върба грозде
....от буре бъчва прави
....кисело гроздето, не го настига лисицата
....умислена глава лозе пази
....не ми трябва на баир лозе
....който има лозе да си търси пъдар
....ако видиш мечката на комшията в лозето, чакай я в своето
....ако искаш да узнаеш къде има хубаво вино, попитай поповете къде са
....който не пази лозето си, не яде грозде
....оставил лисата да пази лозето
....хорът в черквата попът в кръчмата
....попът долива, залива, ама лозе не копае
....ако попът е пиан, дяконът е залян
....от пиан и луд бяга
....от мотиката на владиката
....виното ръце няма, за очите хваща
....пила коза вино, че търси вълка да се бори
....от дума на дума пияница се хваща за суровица
....виното прави и везир за резил
....който не пие той не се опива
механата е капан за пияниците
хубаво вино – лоша гтлава
....що мисли трезвен, пиан го казва
....покрай чашата лесно се става юнак
....и лудият бяга от пияния
....по добре-луд да те викат а не пияница
....който на младини пирува на старини робува
....който пие не мисли, който мисли – не пие
....на къоравсвещ и на пиан вино се не дава
....за здраве заспива, за бог да прости допива
....където мжът е пияница, жената е мъченица
....каквото изчука-изпука
....пияница в пиянство ума си намира
....бистра водица мирна главица
....ако ти имаш вино за напиване, аз нямам глава за разбиване

...благословено вино-проклето пиянство
...ако попът се напива, народът не ще изтрезнява
...капка по капка, а после и без щапка
...който пие, то себие
...да се напие мъж-да се наплаче жена
...всичко до време – пиянство до гроб
...свърши ракията, прекъсва се лакардията
...първата чаша за здраве, втората за радост, третата за веселба, четвъртата за лудост
...виното и дядо разиграва
...виното и умни изумява

ЛАТИНСКИ

...ако липсва вино, липсва всичко
...баните виното и Венера похабяват тялото. Ала баните виното и Венера саж ивотът
...във виното е истината
да се пие е човешко. Да пием тогава
...помни че има три основни пирчийн да пиеш да ти дойде гост сегашаната ибъдещата
жажда, хубавият вкус и всяка друга причина
.....хубавото вино развеселява човешкото сърце

АРАБСКИ

...виното и хубавата жена са сладки отрови

ИТАЛИАНСКИ

...бъбчва вино може да направи повече чудеса, отколкото църква, пълна със светии
...от сладкото вино става най-кисел оцет

ИНДИЙСКИ

...стой настрана седем крачки от слон, на десет от тигър, на двацет от жена и на
трицет от пиян човек
...щом е опиянена гравата , ще опиянее и тялото

ПЕРСИЙСКИ

...малко вино е противоотрова за смърта, много отрова за живота

РУСКИ

....само първата бутилка е скъпа
пияният е като мокрия: щом изсъхне, веднага е готов
....на пияния морето е до коляно, а гьолът до ушите
...виното е невинно, виновен е само пияницата
...пий чаша вино следсупата и ще откраднеш рубла от доктора
....колкото повече пише за здраве, толкова по-бързо ще ипеш за упокой
...който чашите допива, той няма век да живее
...който пие шише вино, когато е здрав, нему няма да му помогне една чашка, когато е
болен
...когато виното влиза, разумът излиза.
...Виното весели, но от виното и глава боли.
...Виното погубва страха,но пагубва и надеждата.

...В море от водка и богатири се давят.
...Не е глупав, защото е пиян, а е пиян, защото е глупа.
...Пий с мурка-дълго живеј
...Ако искаш да престанеш да пиеш вино, погледни трезвен на пияния
...Който живее с водка, той ще умре от нея
...Не е виното е лошо, лошо е пияството.

КИТАЙСКИ

...Ако имаш вино днес, напий се днес; а за утрешните грижи ще мислим етре.
...Едно пиянство изличава скърби.
...Не виното трови хората-травят се те.
...Пияният говори с боговете.
...Разсъдъка си можеш да удавиш във виното, но не и причината за скърбите си.
...След виното идва истината.
...Когато се появява виното, изчезва мъдростта.
...По-добре весел да ядеш супа, отколкото сърдит да пиеш вино.

ФИНСКИ

...Виното е като цигулката-колкото е по-старо толкова е по-хубаво.

НЕМСКИ

...Виното весели кога то, с мярка го пиеш.
...Ако пиеш вино, ще спиш добре. Ако спиш добре, няма да съгрешаваш. Ако не съгрешаваш, ще постигнеш спасение. Следователно пий вино-и ще постигнеш спасение.
...От виното изплуват тайните.
...В чаша се давят повече, отколкото в морето.

УЗБЕКСКИ

...Реката започна с ручейче, а пиянството с чашчица.

МОЛДАВСКИ

...виното лекува. Виното и осакатява.

УКРАЙНСКИ

...Пиянството не е другар на работата.

УДМУТСКИ

...На пияния краката са криви.

ЯПОНСКИ

...Металът се проверява чрез огъня, а човекът-чрез виното.
...Ти можеш да пиеш вино, но не бива то да те пие.
...Първо човекът пие вино, после виното пие вино, а накрая виното пие човека.
...Виното е по-добро от сто лекарства, но често причина за хиляди болести.
...Който пие, не знае за вредата от виното; който не пие не- знае за ползата му.
...Когато виното влиза, разумът излиза.
...С болести се заплаща лихвата на удоволствието.

ИСПАНСКИ

...Вода за воловете, вино за кралете.

...Хубавото вино е гибелно за кесията,а лошото-за стомаха.

МОНГОЛСКИ

...На пияния умът е сляп.

ФРЕНСКИ

...Във водата човек съзира собственото си лице,а във виното чуждото сърце.

...Добре ако пиеш ,добре и ако се храниш-добре и ще работиш.

...Истината е на дъното на чашата.

...Най-добрата употреба на лошото вино е,че отпраща неканените гости.

...Щом виното влиза,разумът излиза.

АЗЪРБЕЙДЖАНСКИ

...Какво е виновно бурето,че в него държат виното.

...Пий толкова ,че да убиеш лъва,но не толкова,че враните да ти изкълват очите.

ГРУЗИНСКИ

...И вечния пир омръзва на човека.

АРМЕНСКИ

...Виното и немия прави славей.

...Да пийнеш добре-добре;два пъти-достатъчно;три пъти-беда.

ТУРСКИ

...Виното евтино бръсненето- скъпо.

...Който пие ракия,той сам главата си отсича.

...Пияният започва да мисли едва като отрезнее.

АНГЛИЙСКИ

...Яж на воля ,пий с мярка.

...Онзи който се е напил,няма тайни.

СЛОРЕН БУКЕТ

...Когато петелът е пиян,забравя за ястреба.(Ашанти).

...Два напръсника,пълни с вино,са една крачка към лекаря.(Тосканска).

...Във вода потъват,а във вино още повече.(Тамилска).

...Глава боли ч четири слячая7когато много спиш,когато съвсем не спиш,когато преядеш,когато много вино изпиеш.

...Един ден да бъдеш пиян-десет за главата се хващат.(Бенгалска).

...Лудият прави път на пияния.(Чеченске)

...Хлубът изправя,а виното събаря.(Удмуртска)

...Който на виното е приятел,той на себе си е неприятел.(Хърватска)

...Пияният е като богаташ без пари и мъдрец без разум.(Сръбска)

...Пиянството могат да го излекуват само с мотиката и лопатата.(Молдавска)

...пиянството е врата за всички беди.(Молдавска).

МНОГОВЕКОВНА МЪДРЕНИЦА

...Първият бокал обикновено пият за здраве,вторият за удоволствие,третия за наглост,четвъртия-заради безумие.(Анахарзис)

...Опиянението е доброволна лудост.(Аристотел)

...Пиян генерал-лош командир.(Браун)
...Ние често пием за здравето на другите,а разваляме нашето.
(Дж.Джером)
...Виното отъмщава на пияниците.(Леонардо да Винчи)
...В огледалото се оглежда тялото,а във виното-душата.
(Есхил)
...Не е виновно виното,виновен е пиещият.(Катон Стари)
...Пиянството е упражнение в безумие.(Питагор)
...Много вино-малко ум.(Менандър)
...Водката е бяла ,но зачервява носа.(Антон Чехов)
...Виното е огледало на човека.(Алкей)
...Лозата дава последователно три плода:удовлетворение,опиянение и
разкаianie.(Анахарсис Скитски)
...Човек дължи на виното това,дето е станало единственото животно,което пие без да е
жадно.(Плиний Стари)
...Старите пияници са повече от старите лекари.(Франсоа Рабле)
...Под лошото облекло не рядко се крие добър пияница.(Мигуел Сервантес)
...Който пие бързо,плаща бавно.(Бенжамин Франклин)
...Всякого съм забелязвал,че фалшивите хора са трезвеници и че,зад пълното
въздържание на масата нерядко се крият лицемерие и притворство.(Жан Жак Русо)
...Въздържанието и трудът са най-добрите лекари.(Жан Жак Русо)
...Бакхус е удавил повече моряци,отколкото Нептун.(Т.Фулер)
...Където виното е скъпо,там народът не пиянства.(Томас Джеферсън)
...Германецът не може да търпи французите,но с удоволствие пие френско вино.(Йохан
Гьоте)
...Бог направи само водата,но човекът направи виното.(В.Юго)
...Една вечер душата на виното пееше в бутилките.(Шарл Бодлер)
...Пивницата-това е клубът на бедния човек.(Бърнард Шоу)
...Толкова по-силно е опиванета ,колкото по-горчиво е виното.(Г.д'Днуцио)
...Който в кръчмите налита,в къщи няма топла пита.(Ст.Чилингиров)
...Когато женският чар престане да ни привлича,тогава славата на бутилката изгрява в
златно сияние на нашия хоризант.(Р.Олдингсън)
...ако бог е искал да запрети виното,тогава защо го е създал тъй прекрасно.(Кардинал
Ришельо)
...Ако ме запитате кое е най-ценното благо на земята,ще отвърна:лозата.(Катон Стари)
...Ако учиш грънчарство,първо започни с делва да вино.(Горгий)
...Алкохолът има две лица.Той или е приятел,който ти желае доброто,но ти прави
зло,или враг,който ти желае злото,но ти прави добро.(Жак Дютрон)
...Бакх разтваря дверите на сърцето.(Овидий)
...Без виночерпци и без вино денят двояк е пуст.(Омар Хаям)
...безумец е, който обича да пие,защото виното изпълва със сладостно упоение...Виното
ни приканва към танц и обгръща в забрава нашите скърби.(Еврипид)
...Вратата е създадена от хората,а виното-от Бог.(Мартин Литер)
...Благодарение на виното човек става по-приятен на себе си.Не и на другите
обаче.(Самюел Джонсън)
...Бронзът е огледало на формата,а виното-но душата.(Есхил)
...Бургундско би трябвало да пием на колене и със свалена шапка.(Александър Дюма)
...Бутилка вино съдържа повече философия,отколкото всички книги на света.(Луи
Пастьор)

...Бутилка хубаво вино и спомен за добро дело огряват миналото в мека светлина.(Стивънсън)

...Бъдещето никога не ти се вижда тъй розово,колкото ако го гледаш през чаша вино.(аполеон)

...бързо ми донесете стакан вино,та да напоя ума си да кажа нещо умно.(Аристофан)

...Валс и чаша шампанско изискват повторение.(Йохан Щраус)

...Велик подбудител е виното-омайното вино,увичащо дори най-мъдрия да пее,да се смее,да танцува и да изрича думи,които е по-добре да не бъдат изричани.(Омир)

...Винаги извършвай трезвен това,което пиян си казал,че ще извършиш.Това ще ти е за урок да си държиш езика зад зъбите .(Хемингуей)

...Виното-свещен син на слънцето.(Бодлер)

...Виното би трябвало да се яде-твърде хубаво е,за да се пие.(Джонатан Суифт)

...виното вдъхва смелост и прави хората по –способни за страсти,(Овидий)

...виното вдъхновява и безмерно притуря към радостта от живота.(Наполеон)

...Виното доставя голямо удоволствие,а всяко удоволствие само по себе си е добро.(Самкъл Джонсън)

...виното е поезия в бетилка.(Робърт Стивънсън)

...Виното е върховният от всички церове-където липсво вино,нужни са лекарства.(Из Талмуда)

...Виното е върха на цивилизацията.(Ф.Рабле)

...Виното е духовната част от трапезата.Храната е материалната ,(Ал.Дюма)

...Виното е живот.(Петроний)

...виното е ключалка ,през която надничаш в сърцето.(Алкей)

...Виното е лек за унинието на старостта.(Платон)

...Виното е млякото на старците.(Томас Джеферсън)

...Виното е монарха на течностите.(Брийа- Саварен)

...Виното е най-висшия дар от Бога за хората.(Амброуз Биърс)

...Виното е учител по добър вкус,освободител на духа и озарител на ума.(Пол Клодел)

...Виното е обредно вещество-превзнасят го множество редове от Библията.То е христовата кръв.Ето защо е достойно,праведно,васъщно и благодатно да го почитаме.(Жорис-Карл Юсманс)

...Виното е отговора на земята към слъцето.(Маргарет Фулър)

...Виното е пещерата на душата.(Еразъм)

...Виното е сигурно доказателство,че Бог ни обиа и иска да бъдем щастливи.(Бенджами Франклин)

....Виното е символ и способ за спойка в обществото.(Пол Клодел)

...Виното е сладко само за щастливия човек.(Джон Кийтс)

...Виното е слънчева светлина,заклучена във вода.(Галилей)

...Виното е храна.(Оливър Холмс)

...Виното и храната поддържат единствено между тялото и душата.(Хайнрих Бьол)

...Виното има властта да изпълва душата с истина,познание и философия.(Босюе)

...иното отключва тайните на душата,превръща надеждите в сигурност,подбужда страхливеца към дързост,сваля бремето от тревожните сърца,учи на нови способности да сбъдваме желанията си...

Животодаряващата чаша вино освобождава дори от прангите на бедността.(Хорации)

...Виното предразполага сърцето към любов-стига да не прекалиш с него.(Овидий)

...Виното радва човешкото сърце,а радостта е майка на всички добродетели.(Йохан Гьоте)

...Виното смекчава гнева.(Сенека)

...Виното укрепва всяка частица от мозъка ми,а в дълбините на душата ми съживява
чудните искри на радостта.(Волтер)
...Виното утешава скръбните,подмладява старите,вдъхновява младите,облекчава
потиснатите от бремето на грижите.(Байрон)
...Виното,като щедър дар все милости раздава.(Бодлер)
...Въздържател:слаб човек,който се поддава на изкушението да не си позволи някое
удоволствие.(Амброуз Биърс)
...Гощавки се уреждат за наслада,и виното весели живота.(Еклесиаст)
...Грей се с огън от старо дърво,пий стари вина,чети стари книги,имай стари
приятели.(Папа АлфонсXI)
...Гроздовият сок е течна квинтесенция на концентрирани слънчеви лъчи.(Томас
Пийкок)
...Да отпиеш глътка вино,е все едно да вкусиш от реката на човешката
история.(Клифърд Фадиман)
...Да пием вино-истината май в това е.(Омар Хаям)
...Да пиеш вино е да пиеш чист дух.(Бодлер)
...Да ядеш,е потребност на тялото;да пиеш-потребност на душата.(Клод Тийе)
...Дайте ми вино,за да отмия дамгите на грижите.(Емелсън)
...Две неща не могат да се скрият:любовта и пианството.(Аристофан)
...Да четирийсет години е полезно да се яде.След четирийсе-да се пие.(Из Талмуда)
...Добра кухня и добро вино-ето рая на земята.(Крал АнриIV)
...Доброто вино е добро бляско същество,ако добре се използва.(Шекспир)
...Душата никога не е здрава,ако е жадна за любов и вино.(Ронсар)
...Дъхът на виното-о,колко е той по-приятен,игрив,лъстив,божествен сладостен т дъха
на елея!(Рабле)
...Една от бедите на виното е че кара човек да смята думите за мисли.(Самюел Джонсън)
...Жадувам-за какво?Една искряща чаша!Да,ще почитам виното до своята смърт,за
жалките си дни да мисли богаташа.)Омар Хоя)
...Жени и вино!Вино и жени!(Кирил Христов)
...Живея умерено.Удвоявам препоръчаното от лекаря количество вино-чаша и половина
дневно-и го утроявам,когато съм с приятел.(Томас Джеферсън)
...За мен няма нищо по-сериозно на земята от лозарството.(Волтер)
...За мен е чашата винаги желана и нежна флейта-над душевна рана.(Омар Хаям)
...Завиждам на хората,които пият.Те поне имат върху какво да хвърлят вината.(Оскар
Левънт)
...И за богати ,и за бедни,виното е лек за скръбта.(Еврипид)
...И никой откакто пие старо вино,не ще поиска ново;понеже казва:старото е по-
добро.(Лука)
...Изпих виното на един дъх и то сякаш се вля в жилите ми.Закръжи из тялото ми като
нова кръв.(Джордж Оруел)
...Има две причини да пиеш вино:когато изпитваш жажда-за да я утолиш;и когато не
изпитваш-за да я предотвратиш.(Томас Лав Пийкок)
...Как винарят ще си купи по-драгоценно от рубина,който в чашата продава?(Омар
Хаям)
...Какво внезапно приятелство от виното избликва!(Джон Гей)
...Когато пием вино,околната тъма се осейва със звезди.(Д.Х.Лорънс)
...Когато пиеш вино ,сякаш се причестяваш с кръвта на земята.(Н.Казандзакис)
...Когато се напиеш,леглото е голата планина,завивка-небето а възглавница-земята.(Ли
По)
...Кой може да брътви за война или да я желае,след като е пил вино?(Хораций)

...Кой може да твърди,че вярва в любовта,ако отрича виното?(Шеридам)
...Колкото е по-дълбоко опинението,толкова е по-горчиво виното.(Габриеле д'Анунцио)
...Колкото и човек да крие невежеството си,една вечер на вино бързо го разкрива.(Хераклит)
...Където виното се лее,отлитат грижите и скърбите.(Овидий)
...Където няма вино,няма любов.(Еврипид)
...Лозата и виното са велики тайнства.(Колет)
...Мисля,че щастието спохожда хората,родени там,където се раждат хубави вина.(Леонардо да Винчи)
...Младежите трябва да се въздържат от вино до осемнайсет години-не бива да се притуря огън към огън.(Платон)
...Да не обичаш виното!Все едно да мразиш въздуха,който дишаш-и двете са еднакво насъщни.(Марсел Еме)
...Музиката и виното са еднио и също.(Емерсън)
...На младини имай любов и рози,а на старини-приятели и вино(Томас Мор)
...Най-мъдрият на този свят е най-пияният.(Виктор Юго)
...Не пий вече само вода,но употребявай и малко вино,поради стомаха си и честите боледувания.(Апостол Павел)
...Никое животно не е измислило нещо толкова жалко,колкото да си пиян,нито толкова чудесно,колкото да пиеш.(Г.К.Честъртън)
...Нищо не е по-полезно за укрепване на тялото от виното,нито по-пагубно,ако липсва умереност.(Плиний Стари)
...Няма ли вино-няма войници.(Наполеон)
...Няма по-добро убежище от виното за мъдрий човек,ранен в борбите на живота.(Ст.Михайловски)
...Няма по-прекрасен и по-ценен дар от виното,който боговете са дали на човечеството.(Платон)
...Няма радост без вино.(Из Талмуда)
...Обмисляй нещата на вино,но решенията вземай на вода(.Б.Франклин)
...От алкохолото се отрезвява.След няколко чашки не мисля за теб.(Маргарьот Юрсенар)
...От виното пламват и нрават,и лицето.(Филип Ларкин)
...Откриването на нов сорт грозде допринася повече за щастието на човечеството,отколкото откриването на нова звезда.(Брийа-Саварен)
...Пеницилинът лекува хората,но щастие им и дарява виното.(Александър Флеминг)
...Пия звездите!(Дом Периньон,създател на шампанското)
...Пиянство забравя неволи.(Пейо Яворов)
...Пред чаша вино и пържола не съм способен да тая меланхолични мисли.(Джеръм К.Джеръм)
...При вида на бутилката Бургундско вино винаги ме обладава най-дълбоко родолюбие.(Шарл де Брос)
...При победа заслужаваме шампанско,при загуба се нуждаем от него.(Наполеон)
...Разговорът е враг на хубавото вино.(Алфред Хичкок)
...С цветя и вино сътвори сам рая.(Омар Хаям)
...Спислът на пиянството е ,че премахва задръжките на чувствата.(Пол-Емил Виктор)
...Стимулт на виното благоприятства игрите на въображението и потока на речта.(Георг Лихтенберг)
...Тайната на моята жизненост?Имам само червени кръвни телца-всички бели отдавна съм унищожил благодарение на алкохола.(Чърчил)
...Ти,незрим дух на виното,ако нямаш име,нека те наречем дявол.(Шекспир)
...Трапеза без вино е като ден без слънце.(Луи Пастьор)

...Трудно е да се наслаждаваш на хубаво вино в грозна чаша.(Ивлин Уо)
 ...Ужасът на човека от действителността му е помогнал да намери три убежища от нея:пиянството,любовта и работата.(Братя Гонкур)
 ...Хубавото вино буди възторг.А каквото се върши с възторг,обикновено е успешно.(Филип дьо Ротшилд)
 ...Чаша хубаво вино е пленителен другар,благодарение на който жалките смъртни човеци постигат мир със себе си.(У.Скот)
 ...Че пием,без да сме жадни,и че правим любов по всяко време-само това ни отличава от животните.(Бомарше)
 ...Човек не само пие виното-той още го вдъхва,близва,вкусва,любума му се и говори за него.(Крал Едуард VII)
 ...Шампанското е велик цивилизатор.(Талейран)
 ...Шампанското съчетава минимум алкохол с максимум общуване.(Дейвид Нивън)
 ...Що е виното?Живо тяло,което съчетава небесното със земното.(Гастон Бръшлар)

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

5000 български поговорки и пословици.София.1969.
 Избрани пословици от цял свят.София.1969.
 Блясъци на остроумието.София.1969.
 За всяка болка си има билка.София.1981.
 Проф.герасимов,Т.нтийни и средновековни монети в България.София.1975.
 Каменов,Радосвет,Български монети 1880-1980.София.1983.
 Копрев,Т.Религиозният живот в Средна Струма.Дипломна работа.1978.
 Батаклиев,Георги.Антична митология.София.1989.
 БАН.Кратка българска енциклопедия.том 1-5.София.1969.
 Овидий,Публий Назон.Метаморфози.София.1974.
 Фърцов,Кирил.Червеният еликсир.В-к”Труд”.14.ІІ.2000.
 Енциклопедия”Пирински край”;Том 1-2.Благоевград.
 Проф.Михайлов,Георги.Траките.София.1972.
 Благодеева,Евросия.Дегустацията е нежна целувка.
 Коева,Мария.Кратки мисли за виното.2003.
 Архив на Винената партия.Ръкопис.
 Фотоархив на Винената партия.
 В Мелник лекуват с вино.В-к”Стандарт”.1.ІІ.2005.
 2004.Нет.Инфо.БГ.АД.
 Закон за виното и спиртните напитки.2004.
 Устав на Винената партия.

СТРАНИЦА ЗА АВТОРА

Борис Костадинов Сандански е роден през 1934 г. в гр.Кресна.Издънка е от род Сандански.Внук на комитата Харалампи Дулев от Ощава(по майчина линия)и на сподвижника на Яне Сандански Лазар Сандански(по бащина линия).Икономист по образование,с трудов стаж в ТКЗС-Кресна.

Разностранны е обществената му деятелност:участва в самодейни театрални състави,бил е член на ръководството на читалище”Култура”в Кресна,основава читалищен музей(1978),бил е още в ръководствата на Общинския съвет за куртура в Кресна,на футболния клуб”Перун”,три пъти е общински съветник.Основава нумизматично дружество”Нейне”.Удостоен е с орден”Св.св.Кирил и

Методий”, заслужил деятел е на БТС, носител на медал ”Алеко”, на значките ”Природозащитник”, ”Отличник на БТС” и ”За читалищна дейност”.

От 1963 г. се занимава с литературна дейност. Пише стихове, хумор, проза. Поет, журналист, краевед. Печатал е в много вестници и списания: ”Литературен фронт”, ”Пламък”, ”Турист”, ”Наша родина”, ”Природа”, ”География”, ”Природа и знание”, ”ЕХО”, ”Работническо дело”, ”Струма”, ”Естрада”, ”Септември”, ”Пламъче”, ”Стършел”. Участва в сборници: ”Струма”, ”Утро над Тракия”, ”Детелини”. Кореспондент е бил на ”Пирин нюз”, ”Пирински новини”, ”Земеделско знаме”, ”Запад”, ”Югозападни вести”. Негови творби са излъчвани по Радио Благоевград, Радио-София.

ИЗДАЛ Е НАД 25 КНИГИ И БРОШУРИ, СРЕД КОИТО СА:

Кресненски пролом. София. 1978.

Средна Струма. София. 1982.

Из Северен Пирин. София. 1983.

Сандански. София. 1987.

Симитли. София. 1987.

Мерудия за всички. София. 1995.

Лютиви приумици. Благоевград. 1999.

Кратка енциклопедия ”Кресненски край”. Благоевград. 2003.

Издавал е краеведчески книги за селищата Влахи, Ощава, Горна Брезница, Кресна, Стара Кресна, Будилци и други.

Под печат е толямото му изследване на община Симитли ”Кратка енциклопедия ”Симитлийски край”.

АВТОРСКА ДОБАВКА

Попийва си добре и авторът, не крие-
Но хич не му правете от това реклама,
Че случва се понякога и да не пие,
Макар и само в случай, ако вино няма.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

-Химн на Винената партия-3

-Вино-4

-Верую на Винената партия-5

-Иван Лулейски-Ако във виното се търси истината...-6

-Партия в прослава на виното-11

-Календарен летопис-23

-Летопис в структури и поклонници-24

-Символи на ВП-

-Под скиптър на закона-30

-В страници на печати и медии-32

-Из дневника на Винената партия-36

-Дионисиева клетва-37

-Има градус-има радост-38

-Лозето на иска дедо Попа-43

-Лозаро-винарска енциклопедия-45

-В летопис от 9000 години-52

-Винена митология-60

-Бог Александър Велики-новият Дионис-73

-Свети Трифон Зарезан-74

- Лози,гроздове и логове на монети-77
- Авторски приумици-79
- Лозе и вино в разговорки-81
- Многовековна мъдрилница-86
- Извори и литература-93
- Страница за автора-94

Борис Костадинов Сандански

ВИНОТО Е ЛЮБОВ-ЛЮБОВТА Е ВИНО

Първо издание

Рецензент:Иван Лулейски

Начетна подготовка:-----

Художествено оформление:-----

Печат: -----